

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

HROZBA TERORISMU V ČR

Autor práce: Radim Knot, DiS

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Doc. Dr. Ing. Štefan Danics Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění.

.....

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

KNOT, R. *Hrozba terorismu v ČR: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 57 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. Dr. Ing. Štefan Danics Ph.D.

Klíčová slova: terorismus, extremismus, hrozba, útok.

Tato bakalářská práce se zabývá terorismem a aktuálními teroristickými hrozbami, které hrozí České republice. Dále je v této práci provedena analýza těchto hrozeb s ohledem na aktuální protiteroristickou politiku českého státu. BP nastiňuje, zda je možné předcházet teroristickým útokům, případně zda jsou bezpečnostní složky České republiky schopny pokus o teroristický útok včas eliminovat, případně adekvátně reagovat, když je proveden. Tato práce analyzuje možnou reakci českého státu při teroristickém útoku jak ve smyslu zadržení pachatelů, tak ve smyslu likvidace škod materiálních, tak ztrát na lidských životech. V této práci byla provedena analýzou a komparací typologie terorismu, vyhodnoceny možné cíle teroristů a nastíněna preventivní opatření, která mají, v co možná největším rozsahu, zabránit a zkomplikovat napadení těchto cílů a tím zmenšit nebo plně eliminovat škody.

V závěru této práce je provedena analýza možných rizik v souvislosti s hrozbou teroristického útoku na zájmy České republiky. Dále práce popisuje možnosti prevence v boji proti terorismu.

The abstrakt

KNOT,R. *The threat of terrorism in the Czech republic. Bachelor's thesis.* České Budějovice. The College of European and Regional Studies. The dissertation's head. doc. Dr. Ing. Štefan Danics Ph.D

The key words : terrorism, extremism, threat, attack

This Bachelor's thesis is concerned with the terrorism and current terrorist threats in the Czech republic. There is also executed the analysis of these threats considering current anti-terrorist politics of the Czech republic. The bachelor's thesis sketches if it's possible to prevent terrorist attacks, if the securities of the Czech republic are able to eliminate the terrorist attack in time or to react if the attack is executed. This bachelor's thesis analyses possible reaction of the Czech republic in the situation of terrorist attack (the detention of the offenders, the elimination of material damages and also lifes). In this dissertation there was executed the analysis and the comparison terrorist types. The possible aims of terrorists were evaluated and the preventive measures were sketched. The actions which should avert or complicate to attack these aims and to decrease or reduce the damages.

In the end of the bachelor's thesis there is performed the analysis of possible risks connection to the threats of terrorist attack in the Czech republic. The dissertation also describes the possible terrorist's fight preventiv.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
2 VYMEZENÍ MINIMÁLNÍ DEFINICE TERORISMU	9
2.1 Pojem terorismu	9
2.2 Varianty vývoje a budoucnosti terorismu	11
2.3 Příčiny, podmínky a důsledky vzniku terorismu	13
2.3.1 Individuální úroveň	13
2.3.2 Skupinová úroveň	15
2.3.3 Celospolečenská úroveň	15
3 TERORISMUS V ČR PŘED ROKEM 1989	16
3.1 Terorismus v ČR před rokem 1948	16
3.2 Terorismus v ČR po roku 1948	17
3.3 Terorismus v ČR po roku 1989	19
4 TYPOLOGIE TERORISMU A PROJEVY V ČR	21
4.1 Typologie terorismu	21
4.1.1 Teroristické metody	23
5 AKTUÁLNÍ TERORISTICKÉ HROZBY V ČR	27
5.1.1 Vnější hrozby terorismu pro ČR	27
5.1.2 Vnitřní hrozby terorismu pro ČR	30
5.1.3 Extremismus	31
5.1.4 V čem spočívá hrozba extremismu	32
5.1.5 Extremistický terorismus a jeho směry	33
5.2 Ekoterorismus	39
6 PROTITERORISTICKÁ POLITIKA V ČR	42
6.1 Národní akční plán boje proti terorismu	42
6.2 Strategie boje proti terorismu	43
6.2.1 Mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu	43
6.3 Činnost státu při boji proti terorismu	44
6.4 Policie České republiky a boj proti terorismu	45
6.5 Zpravodajské služby České republiky a jejich činnost	48
6.5.1 Zpravodajství	48
6.5.2 Činnost zpravodajských služeb	48
6.6 Prevence terorismu	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM LITERARURY A PRAMENŮ	56

ÚVOD

Vzhledem k tomu, že pracuji jako policista a zajímá mě problematika s mou prací spojená, vybral jsem si jako téma bakalářské práce: Hrozba terorismu v České republice. Terorismus je v současné době jednou z největších bezpečnostních hrozeb, které mohou ohrozit jak jednotlivce, tak celá společenství států. Terorismus je téma, které mě zajímá a kterým se budu ve své bakalářské práci zabývat. Ve svém zaměstnání se s bojem proti terorismu setkávám hlavně z poznatků, které jsem přijímal na lince tísňového volání 158 a z interních právních aktů Policie České republiky, které se danou problematikou zabývají.

Po útoku na americké symboly moci 11. září 2001, se celosvětově začalo o problému terorismu diskutovat. Tento útok změnil pohled celého světa na nebezpečí, které se nazývá terorismus. Taky se změnil pohled občanů na přijímaná bezpečnostní opatření, která byla do 11. září 2001 vnímána jako zbytečná nebo přehnaná. Po 11. září veřejnost na celém světě začala chápat a podporovat opatření, která směřují k aktivnímu a úspěšnému boji proti teroristické hrozbě, Českou republiku nevyjímaje. Zejména občané mohli sledovat zvýšenou činnost Policie ČR, která se snažila svými bezpečnostními opatřeními předejít takovéto hrozbě u nás.

Protože je oblast terorismu rozsáhlá, budu se ve své práci zabývat terorismem a teroristickými hrozbami, které směřují proti zájmům České republiky, jak z úrovně zahraniční, tak z úrovně vnitrostátní. Budu analyzovat činnost bezpečnostních složek České republiky, které se problematikou terorismu zabývají.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je nastínit aktuální teroristické hrozby pro Českou republiku. V tomto ohledu se autor pokusí popsat aktuální projevy terorismu v našich podmínkách a ukázat možnosti protiteroristické politiky našeho státu, přičemž bude zvýrazněno místo a úloha Policie ČR.

Autor se zároveň zamyslí nad celkovou podobou protiteroristické politiky České republiky, zda umožňuje efektivně předcházet teroristické bezpečnostní hrozbě. V neposlední řadě autor nastíní možnosti reakce našeho bezpečnostního systému na případný teroristický útok.

2 VYMEZENÍ MINIMÁLNÍ DEFINICE TERORISMU

2.1 Pojem terorismu

Slovo teror je odvozeno od latinského slova *terrere*, což v překladu do češtiny znamená strašný nebo hrozný. V roce 1980 byla v USA publikována definice terorismu, jež se stala výchozím standardem pro posuzování teroristických činů. Zní takto: „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen“.¹

Pojem terorismu se poprvé objevil v našem každodenním slovníku hlavně po útocích ve Washingtonu a New Yorku, dne 11. září 2001. Od tohoto dne je slovo terorismus slýcháno každodenně ve sdělovacích prostředcích a stalo se pojmem, který je po tomto dni spojován hlavně s militantním islámem. Právě islámský terorismus je v současnosti většinou chápán jako nejnebezpečnější forma terorismu a v podstatě dochází k tomu, že někdy je již pojem terorismus zužován právě jen na teroristickou činnost motivovanou islámem.

Děje se tak v obecném povědomí, v médiích a částečně i z hlediska subjektů, které vedou válku proti terorismu. Tento přístup je sporný, protože terorismus je spíše metodou, která může být využita stoupenci nejrůznějších ideových proudů. To samozřejmě nevylučuje, aby byl islámský terorismus označen s ohledem na reálný současný stav jeho kapacit za nejnebezpečnější formu terorismu. Tento stav může trvat i po několik desetiletí, a proto je logické, že v rámci boje proti terorismu bude preferována hlavně tato varianta.

Nesprávné zaměňování náboženství a terorismu si uvědomíme tehdy, když si vzpomeneme na léta ne příliš vzdálená. Ještě v druhé polovině dvacátého století, hlavně

¹ BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. Police History, Praha, 1999, s. 11

v 60. až 70. letech, byl terorismus pokládán za činnost různorodých sociálně revolučních hnutí, ať již ultralevicových, anarchistických, nebo i etnicko-separatistických seskupení. Na druhou stranu islámský terorismus vykazuje určité charakteristiky, které byly typické i pro dřívější varianty terorismu, i když islámští teroristé používají odlišnou terminologii. Snaha strhnout do rozsáhlého vystoupení širší společenské hnutí coby „předvoj“ odpovídá do značné míry pojetí revoluční avantgardy, za níž se považovali ultralevicoví teroristé a svoji činnost označovali jako propagandu činem.

Dodnes neexistuje například na úrovni Organizace spojených národů jednotná a všemi uznávaná definice terorismu, ale můžeme jej chápat jako použití násilí nebo jako hrozbu násilím, které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zstrašující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku) než pouze těm, kteří jsou primárně násilnými akty nebo hrozbami přímo poškozeni. Existuje nespočet způsobů, jak klasifikovat terorismus. Leckdy jde o snahu autorů postihnout podstatu terorismu jeho klasifikací a zařazením jej do příslušné kategorie. Terorismus je někdy uvozován pojmy jako např. ultralevicový, ultrapravicový, náboženský, teritoriální, sociální atd. nebo podle použité metody na chemický, jaderný, počítačový, elektronický atd.²

Jak je v této práci uvedeno, neexistuje do současné doby žádná všeobecně přijatá definice terorismu, proto uvádíme pouze její pracovní verzi. Terorismus pochází z latinského slova terror- strach a hrůza. Je to metoda přesvědčování prostřednictvím systematicky užitého násilí, uplatňovaného zejména vůči civilistům, jehož hlavním cílem je vyvolání strachu, paniky a chaosu ve společnosti. Terorismus není druhem guerillové války (i když může být jejím doplňkem), není ideologií ani politickým hnutím (i když může být jeho nástrojem). Je to taktika, kterou používají ilegálně působící skupiny či jednotlivci nejrůznějšího politického, náboženského nebo filozofického vyznání v boji proti silnějším protivníkovi.³

² Policie ČR, *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu* [online]. 2011 [cit. 2011-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/narodni-kontaktni-bod-pro-terorismus.aspx>>

³ DANICS, Š. *Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků*. Vojenské rozhledy, 2008, č. 2, s. 19

Terorismus je taky fenoménem, který v poslední době mimořádně silně ovlivňuje politiku na celém světě. Česká republika byla doposud jeho projevů ve větší míře ušetřena, což ale neznamená, že by se hrozba terorismu naší zemi zcela vyhnula. Na území České republiky teroristé po roce 1989 realizovali několik akcí, byly zde budovány teroristické struktury, zveřejňována teroristická prohlášení, pobývali zde příslušníci či sympatizanti různých teroristických organizací.

2.2 Varianty vývoje a budoucnosti terorismu

Je velmi nezodpovědné podceňovat vývoj terorismu, přesněji řečeno vývoj jednotlivců, kteří páchají nebo připravují teroristický útok. Tito jednotlivci mají mnohokrát velmi kvalitní vzdělání, mají prostředky, které používají na zdokonalování svých záměrů. Současná moderní doba je pro rozvoj terorismu velmi příznivá. Vše kolem nás je v menší či větší míře řízeno počítači. Výpočetní technika se stala jedním ze základních komunikačních prostředků, které jsou důležité pro bezproblémový chod společnosti a společnost je na výpočetní technice závislá. Také informovanost společnosti je díky výpočetní technice dokonalejší a účinnější. Proto je nutné předpokládat, že směr terorismu se bude ubírat tímto směrem.

V televizi dnes a denně můžeme sledovat teroristické útoky hlavně z oblastí, kde Spojené státy vedou válku jako je Irák, Afghánistán. Islámská média informují a vysílají někdy skoro online záběry teroristických útoků, jako jsou výbuchy spojeneckých vozidel, které najely na minu nebo výbuchy nástražných výbušných systémů, které jsou umístěny na městských tržnicích a které při explozi usmrtily mnoho lidí. Tyto informace by nebyly tak rychle představeny mnohamilionovému publiku bez výpočetní techniky a její telekomunikační sítě. Islámský terorismus si zakládá na oslovení nejširšího publika a tím se snaží šířit pocit strachu a dosažení svého cíle, jako je například odchod spojeneckých vojenských sil z Iráku a Afghánistánu.

I islámští teroristé ovšem mohou počítat s tím, že díky paradoxní logice části veřejnosti si získají větší sympatie než státy, které díky jejich akcím posilují svá bezpečnostní opatření a nabývají tím image „utlačovatelů“. Například v současnosti Spojené státy pod hlavičku boje proti terorismu definují většinu své vojenské činnosti.

Pružná aplikace nálepky terorismu byla přesně tím, co mu dovolilo zůstat rezonantním indikátorem identity stále se vyvíjející americké společnosti a přizpůsobit se změnám v mezinárodním kontextu. Dříve totiž terorismus odkazoval k násilí spáchané státem (tj. během vlády teroru ve Francouzské revoluci). Současné výklady pojmu tento historický význam neopustily.⁴

Toho využívají v propagandě i šířitelé konspiračních teorií. Nahlodávají morálku dosavadních příznivců soupeře tím, že i původní akty terorismu označují za vykonstruované, aby mohlo dojít k „utuzení poměrů“, zvýšení zisků zbrojařského průmyslu. V budoucnosti je ovšem možné, že postupně bude narůstat i tlak muslimského společenství na eliminaci extremistů ve vlastních řadách. Důvody mohou být morální i čistě účelové, jako mít například zajištěný „klidný život“ v západním prostředí. Důsledkem může být sice roztočení spirály terorismu ze strany fanatiků, ti však mohou být odtrženi od své vlastní komunity a jejich nebezpečnost zůstane omezena na občasné atentáty (které sice mohou způsobit ztráty v počtech stovek mrtvých, ale nezpůsobí změnu systému).⁵

Větším problémem a nebezpečnější variantou by byl vývoj, který by vedl k systematickému růstu militantnosti v muslimském světě. V souvislosti s tímto vývojem je pak třeba vnímat islámský terorismus pouze jako jednu z metod prosazování zájmů netolerantní části islámu (nazývané pojmy jako islamismus, džihádismus apod.).

V muslimském světě je násilí doprovodným jevem každého teroristického útoku. Historické zkušenosti ukazují, že násilím lze řešit řadu konfliktů, které se v mezilidských vztazích vyskytují, ale násilí vždy zanechává ve vědomí lidí, kteří nesou jeho důsledky, pocit strachu, nenávisti a touhy po odvetě, což často vede k nepředvídatelným důsledkům. Násilné řešení problémů vyvolaly v mnoha případech nekontrolovatelnou řetězovou reakci násilných činů, jež v konečné fázi smetly ty, kteří ji rozpoutali. V tomto smyslu lze použití násilí považovat za dvousečnou zbraň, která se kdykoliv může vymknout kontrole. To platí jak pro jednotlivé osoby, tak organizace a v neposlední řadě i pro celé státy. Nebezpečí různých forem násilí je z hlediska

⁴ DANICS, Š. *Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků*. Vojenské rozhledy, 2008, č. 2, s. 20

⁵ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 247-249.

společnosti a zvláště jednotlivých států různá. Jedna z nejnebezpečnějších forem násilí, která může ohrozit stát a jeho zřízení je právě terorismus.⁶

Je ovšem možné, že soudobý nárůst netolerantních nálad v islámu je pouze dočasnou záležitostí a že postupně dojde k jejich vytlačení na úplný okraj muslimských komunit. Pokud by se obdobně do podpůrně-kriminálního prostředí přesunula i militantní křídla dalších náboženských, etnických a ideologických proudů, jednalo by se o nejvýraznější vítězství ve „válce s terorismem“, která ve smyslu úplného zamezení užití brutálního zstrašujícího násilí zřejmě nikdy vyhrána nebude.⁷

Dle zpravodajských služeb České republiky není islám v Česku příliš zastoupen, na rozdíl od zemí západní Evropy. Většinou jej vyznávají přistěhovalci; pouze malou část vyznavačů pak tvoří konvertité, jedná se hlavně o členy českého původu smíšených rodin muslimů s původem z islámského světa. Fungující mešity jsou například v Brně a v Praze u Rajské Zahrady.

2.3 Příčiny, podmínky a důsledky vzniku terorismu

Terorismus je zapříčiňován, řadou faktorů. Nalézt jednoznačné a univerzální příčiny vzniku terorismu se zatím nepodařilo. Pro tento účel chybí dostatečně datově-empirický základ a výzkum, nicméně lze vymezit alespoň tři základní úrovně, ve kterých se vytvářejí předpoklady terorismu, a v jejich rámci identifikovat některé důležité atributy. Výzkum odborníků se zaměřil na úroveň individuální (mikroúroveň) na úroveň skupinovou (mezoúroveň) a na úroveň společenskou (makroúroveň).⁸

2.3.1 Individuální úroveň

Na individuální úrovni se přiklonila řada odborníků k vytvoření psychologického modelu teroristy, avšak většinou nebyla úspěšná. Důvod neúspěchu spočíval v tom, že vytvořit jednoznačný a charakteristický psychologický model teroristy nelze. I přesto, že byla pozornost vědců zaměřena na typ teroristy, který je zaměřen na terorismus subverzivní (rozvracečský), nebyli odborníci schopni vysvětlit,

⁶ BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. Police History, Praha, 1999, s. 7

⁷ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 253-259.

⁸) MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno 2005, s.45

proč pouze část lidí s určitými charakteristikami, (jako jsou věk a pohlaví, majetkové poměry, příslušnost k určité třídě a sklony k rebelii) se přiklání k terorismu a jiná stejná skupina lidí ne. Relativně ucelenou charakteristiku úspěšného teroristy, lze vymezit na základě následujících poměrně obecných znaků.⁹

Oddanost (idejím a vůdcům)

Osobní odvaha

Bez lidských emocí, jakou jsou výčitky a slitování

Vysoký inteligenční standard, poměrně dobré vzdělání a má obecné znalosti

Vysoký stupeň sofistikovanosti¹⁰

2.3.1.1 Vymezení pojmu sebevražedného teroristy

Vymezení pojmu sebevražedného terorismu v současnosti provází značný zmatek, který souvisí s vymezením pojmu terorismus, jenž sám však podléhá pestrým a protikladným výkladům. Mnoho autorů dokonce rezignovalo na vypracování obecněji platné definice a snaží se nesystematicky a bez vzájemných interakcí postihnout charakteristické rysy sebevražedného terorismu. Někteří zase spojují sebevražedné teroristické útoky pouze s aktivitami organizace al-Kaida. Dlužno dodat, že pojem sebevražedného terorismu tvoří podkategorii pojmu terorismus, jehož definice není zatím univerzálně akceptována. Jinak řečeno, definici pojmu sebevražedného terorismu nutně řídí definice pojmu terorismus. A nejen z tohoto důvodu je nutné, aby odborné úsilí o vymezení terorismu nepolevovalo a navíc mělo ambici ho postihnout co nejuniverzálněji. Silnou námitkou proti univerzální definici terorismu je problém sebepojetí, tj. s jednoznačně pejorativním slovem terorismus většina teroristických organizací odmítá být spojována.¹¹

Jak je z uvedeného textu možno vydedukovat, model univerzálního teroristy není možné vytvořit. V současnosti jak vidíme a slyšíme ve sdělovacích prostředcích,

⁹MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 45.

¹⁰MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 46.

¹¹DANICS, Š. *Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků*. Vojenské rozhledy, 2008, č. 2, s. 18

jako jsou televize, rádio, internet, snahy jak teroristickou hrozbu co nejdokonaleji eliminovat. Ale i přes veškerou snahu si musíme říci, že úplná eliminace možného teroristického útoku není možná.

2.3.2 Skupinová úroveň

Skupinová úroveň byla vědci zkoumána především u některých subverzivních skupin. Vědci usoudili, že výzkum skupin, mohou realizovat i u represivních teroristických organizací, jakými jsou speciální policejní jednotky, které jsou cvičeny pro boj s terorismem nebo některé skupiny pracovníků tajných služeb. V takovýchto skupinách ovlivňuje jednání jednotlivců celá skupina a mnohdy se i ti jednotlivci, kteří by se do žádného teroristického činu neangažovali. Tyto skupiny jsou charakteristické svým radikální utvrzováním v určité hodnotě. Jedinec najde ve skupině podporu vlastních myšlenek a představ, které jsou vně organizace odmítány a odsuzovány. Je s podivem, že jedinci, kteří figurují jako vůdci těchto skupin bývají lidé s vysokoškolským vzděláním, kteří pocházejí i z vyšších společenských tříd.¹²

2.3.3 Celospolečenská úroveň

Celospolečenská úroveň myšlená jak na národní nebo na mezinárodní úrovni určuje vznik terorismu, hlavně především existenci základních společenských konfliktů, jak národnostních, tak rasových nebo náboženských. Na jejich základě vznikají různé síly, které se snaží o řešení konfliktů ve svůj prospěch a část z nich se může uchýlit i k teroristickým metodám. Celospolečenským faktorem přispívajícím ke vzniku terorismu je i politická kultura, jejíž součástí může být v některých oblastech i násilné prosazování zájmů. Na jejich základě vznikají různé síly snažící se o řešení konfliktů ve svůj prospěch a část těchto sil (hnutí) se může uchýlit k teroristickým metodám, například z důvodů, neúspěchu jiných forem prosazování svých zájmů nebo v domnělé neexistenci jiného řešení. Terorismus je v současné době často zkoumán v kontextu oficiálních skupin, které mají snahu ovlivnit nebo zcela ovládnou cílovou skupinu ve prospěch svých zájmů¹³

¹² MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 46

¹³ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 47

3 TERORISMUS V ČR PŘED ROKEM 1989

3.1 Terorismus v ČR před rokem 1948

V českých zemích má násilí a terorismus určité tradice, už v době před osamostatněním Československa od Rakouska Uherska prováděli zpravodajci, ponejvíce vojenští důstojníci, různé proti Rakousko Uherské činnosti, které bychom v současné době mohli považovat za teroristickou činnost. Tito pracovníci, kteří měli za úkol získávat informace o průmyslu, kapitálu, strategii a budoucího vývoje Rakouska Uherska, měli taky za úkol tyto informace přepracovat a předávat vysokým úředníkům Rakouska Uherska, tyto dezinformace měly přispět k zjednodušení jednání a samotnému odtržení Československa od Rakouska Uherska. Jednalo se o zpravodajskou činnost, která ale měla rozvracečský charakter směřující proti Rakousko uherskému státu s cílem dosažení určitého zájmu, ale bez cíleného zastrašování většího publika typickými teroristickými prostředky jako je užití jakéhokoliv násilí

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 vznikaly nové problémy, které tehdejší státní aparát musel řešit a které byly tak závažné, že ovlivnily vývoj budoucího Československa skoro na půl století. Jednalo se zvláště o rok 1921, kdy v květnu tohoto roku vznikla Komunistická strana Československa. Komunistická strana vznikla v důsledku střetů uvnitř Československé sociálně demokratické strany dělnické. Českoslovenští komunisté se přikláněli k leninským revolučním metodám a téhož roku 1921 se stali součástí Kominterny (Komunistické internacionály), která měla být nástrojem pro rozšíření revoluce. Zvláště po roce 1929 začali obhajovat stalinismus, byť jeho nejproblematičtější aspekty z propagačních důvodů začali zamlčovat. Násilná vystoupení komunistů v době první republiky, například boj o Lidový dům v Praze, dílčí násilné střety s fašisty i henleinovci, ozbrojené rosičko-oslavanské stávkové neobsahovaly dle dostupných zdrojů prvky terorismu, ale tato vystoupení ukázala určitou hrozbu do budoucnosti.¹⁴

¹⁴ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 86

Po roce 1945 a ukončení druhé světové války vyvstaly nové závažné problémy, a to zvláště v pohraničí, kde probíhalo až do roku 1951 vysídlování Němců. Na konci druhé světové války a bezprostředně po ní operovaly v těchto oblastech záškodnické skupiny takzvané skupiny Werwolf, které měly provozovat záškodnickou činnost, která v pohraničí měla šířit strach a nejistotu. Asi největší a neúspěšnější útok werwolfů byl na skladiště válečného materiálu v Krásném Březně, který se nacházel několik metrů od jejich bývalého výcvikového střediska. Obrovský výbuch, jehož příčina nikdy nebyla uspokojivě vysvětlena a doložena, nejenže zabil na místě desítky lidí, ale zničil i velké zásoby strategicky důležitého materiálu. O tomto incidentu informovala i tajná vysílačka werwolfů, která až do konce léta 1945 vysílala na takové frekvenci, že ji bylo možné naladit i na běžných domácích rádiích. Tato vysílačka byla zničena až na konci léta Americkou armádou. Příslušníci werwolfu prováděli dál útoky proti českým civilistům, kteří byli před válkou vyhnáni a vraceli se zpět do svých domovů, mnohdy docházelo k ničení jejich majetku. Ještě roku 1946 došlo k vraždám několika československých policistů. Československo se tak stalo paradoxně zemí, kde teroristická a záškodnická činnost werwolfu po ukončení války byla ze všech zemí nejvyšší.¹⁵

3.2 Terorismus v ČR po roku 1948

Převzetí moci komunisty v roce 1948 se odehrávalo bez výraznějších projevů násilí, ale po tomto roce následoval tak zvaný státní represivní terorismus, který měl hlavní gradaci v padesátých letech. Vyznačoval se masovým zatýkáním, mučením a monstrprocesy s odpůrci, často na základě zinscenovaných příběhů a důkazů. O takovém státním represivním terorismu můžeme mluvit hlavně v letech od roku 1950 do roku 1960 kdy nastalo jisté umírnění režimu. V šedesátých letech 20. století tak můžeme mluvit o ukončení tvrdého represivního terorismu. Ve vězeních bylo ještě mnoho politických vězňů, ovšem v životě obyvatelstva bylo toto uvolnění znát.

Vyvrcholením obrodného procesu byl pokus z roku 1968 iniciovaný reformním proudem v Komunistické straně Československa, který chtěl vytvořit takzvaný

¹⁵*Evropský historik* [online]. 2009 [cit. 2011-12-01]. Dostupný <WWW:< <http://evropskyhistorik.wordpress.com/2009/05/16/werwolf-iv-sudetska-ucast/>>

socialismus s lidskou tváří. Tento pokus ale ukončila násilná okupace Československa 21. srpna 1968. V tento den vstoupila na území Československa vojska Varšavské smlouvy. Jednalo se o vojenskou invazi spojenou s individuálními akty brutality, které ovšem neobsahovaly širší poselství, které bychom mohli spojovat s terorismem a okupační představitelé je spíše chtěli zamlčet, než je využívat k nátlaku na veřejnost. Zastrahující prvky represivního terorismu je možné sledovat o rok později, 21. srpna 1969, kdy jednotky Československé lidové armády a Lidových milic brutálně zasáhly proti demonstrantům, kteří demonstrovali proti pobytu vojsk Varšavské smlouvy na území Československa a zvláště proti vojákům Sovětské armády.

Československý komunistický režim za pomoci své tajné služby (Státní tajné bezpečnosti StB, která vznikla 30. června 1945) za dobu své existence realizoval, podporoval anebo kryl nejrůznější teroristické aktivity, skupiny i jednotlivce a odůvodňoval to jako „pomoc“ antiimperialistickému, národně-osvobozeneckému, pokrokovému hnutí. Tato mezinárodní „pomoc“ se uskutečňovala formou zajištění úkrytu, výcviku, poskytnutí vzdělání, finanční podporou, vyzbrojováním.

Tehdejší komunistický režim byl podporovatelem terorismu jak na úrovni ideologické spřízněnosti, tak na úrovni aktivní, což znamená, že poskytoval zbraně výcvik, informace a technické prostředky různým teroristickým skupinám. Například v roce 1978 se v tehdejší Československu ukrýval vedoucí představitel komanda Černé září Abú Daúd, který byl organizátorem únosu izraelských sportovců na Olympiádě v Mnichově. Dále v roce 1986 procestoval nebo spíše přistál v Praze na Ruzyni známý terorista Iljič Ramiréz Sanchez, zvaný Carlos, který ale byl i pro tehdejší politické představitele Československa nežádoucí. Proto ho Státní bezpečnost přiměla k odjezdu i přes to, že v tehdejší Československu chtěl delší dobu pobývat. Komunistické Československo bylo ve světě známo i tím, že mělo úzkou mezinárodní spolupráci s Libyí, kdy do této země bylo dle některých zdrojů vyvezeno přes 900 tun plastické trhavy Semtex, která byla následně Libyjským režimem dál distribuována různým teroristickým skupinám. Semtex byl údajně použit Libyjskými agenty k teroristickému útoku na americké dopravní letadlo, které havarovalo po výbuchu trhavy nad skotským městem Lockerbie v roce 1988.

3.3 Terorismus v ČR po roku 1989

Vznik demokratického režimu na českém území v důsledku polistopadových událostí roku 1989 a ukončení studené války znamenal výrazný přínos pro zajištění bezpečnosti většiny obyvatelstva České republiky. Na druhou stranu jsou občané České republiky i stát stále vystaveni celé řadě rizik a hrozeb, z nichž některé jsou buď zcela nové, anebo alespoň nabyly nový rozměr. Mezi nimi hraje závažnou roli i terorismus. Přestože jsou jeho projevy na území České republiky ve srovnání s některými jinými státy doposud omezené, lze v polistopadové době vysledovat řadu aktivit, které s terorismem velmi úzce souvisí. Po roce 1989 a vyhocení Česko-slovenských vztahů hned na začátku devadesátých let dvacátého století se na Slovensku začala formovat Slovenská osvobozená armáda (dále SOA). Úkolem SOA mělo být zabezpečení obrany území Slovenska, jeho celistvost a dosažení jeho samostatnosti silou v případě, že by se rozdělení nepodařilo uskutečnit politickou cestou. Veřejnost se o vzniku SOA dozvěděla hned v únoru téhož roku od představitelů československých státních orgánů. Dle programu SOA měli všichni občané Slovenska shromažďovat zbraně a munici, aby byli schopni ubránit celistvost a samostatnost republiky. Armádní velitelé na Slovensku měli zabezpečit přechod všech útvarů dislokovaných na Slovensku do stavu bojové pohotovosti, aby byly v případě potřeby schopny plnit bojové operace.¹⁶

Bojové operace hodlala SOA zahájit v případě, že Slovenská národní rada nevyhlásí do konce roku 1992 úplnou samostatnost a svrchovanost Slovenské republiky. Jejím cílem bylo svržení vlády, rozpuštění parlamentu a vyhlášení samostatnosti a suverenity a předání vlády do rukou orgánů svobodně zvolených na území Slovenské republiky. Volby se měly uskutečnit do jednoho roku po převzetí moci. Do řad SOA byli podle jejího prohlášení povinni vstoupit všichni muži, občané Slovenské republiky, kteří v době zveřejnění výzvy dosáhnou věku 18 let a nepřesáhnou 55 let. Velitelé a vojáci české národnosti sloužící v té době na Slovensku měli být po vyhlášení bojových operací pokládáni za válečné zajatce a mělo s nimi být zacházeno ve smyslu Ženevských konvencí. Důstojníci slovenské národnosti a vojáci sloužící v České republice byli povinni organizovat vojenské jednotky schopné přesunu na Slovensko.

¹⁶ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 210

Koncem dubna 1992 SOA zaslala Tiskové kanceláři Slovenské republiky druhé prohlášení, podle kterého od 1. května 1992 byli všichni občané, důstojníci v činné službě a v záloze povinni plnit rozkazy generálního štábu SOA a posádkových velitelství SOA. Bojové akce měly začít jen v případě, že by se do konce roku 1992 Slovensko neodtrhlo politikou cestou¹⁷

Z hlediska terorismu SOA nekonkretizovala své požadavky a záměry, spíše se prezentovala jako skupina, která je schopna provést změnu režimu ozbrojeným povstáním. Po získání moci by SOA prováděla spíše etnicko-teritoriální akce strategií ozbrojené propagandy. Jasnější teroristický charakter než prohlášení SOA mělo umístění nástražného výbušného systému (zápalné lahve s rozbuškou), který byl nalezen 29. února 1992, do soukromé galerie v Kolíně. Záminkou byla autogramiáda knihy Slovenští letci od autorů Rajlichy a Sehnala.

V současné době a zvláště po 11. září roku 2001 dostává boj proti terorismu nový rozměr. Bezpečnostní složky všech států, zvláště států, které sympatizují s politikou USA anebo jsou přímo součástí NATO, začaly otázku terorismu chápat nejenom jako lokální problém, ale problém, který dosáhl globálních rozměrů. Po útocích 11. září 2001 se přestaly cítit bezpečně všechny demokracie světa, což byl jeden z účelů tohoto útoku. Teroristé dosáhli toho, že ukázali, že i v tak bezpečné zemi jakou jsou USA, mohou provést teroristický útok s dopady jak na životech obyvatelstva, tak i dopady ekonomickými. Po těchto útocích byla ve všech spřátelených státech USA prováděna bezpečnostní opatření, která tyto státy stála mnoho finančních prostředků a i přesto tyto velké náklady na bezpečnost, nejsou zárukou, že by se teroristický útok nemohl i přes tyto bezpečnostní opatření znovu opakovat.

¹⁷ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 211

4 TYPOLOGIE TERORISMU A PROJEVY V ČR

4.1 Typologie terorismu

V rámci typologie terorismu často dochází k nepřipustnému slučování kritérií motivace aktérů, rozsahu a způsobů provádění akcí teroristů. Z hlediska základního stanovení hrozeb a jejich předcházení je třeba stanovit především motivaci teroristů. Podle motivace je možné vypracovat typologii terorismu, která zahrne i "nepolitické formy" terorismu.

V islámském světě vidíme jasnou motivaci teroristy a do jisté míry ji můžeme racionálně vysvětlit. Největší motivací v islámském světě je ortodoxní dodržování Koránu. Náboženská motivace v těchto zemích hraje významnou roli, a je hlavní příčinou proč jsou v těchto zemích v tak hojné míře teroristické útoky využity k prosazování určitých zájmů. Dále můžeme v islámském světě jasně identifikovat důvod směřování teroristických útoků proti Spojeným státům. Důvodem je vstoupení cizích vojsk na posvátné islámské území. Islámský terorista bojuje za Korán a pouze se pokouší ve smyslu svaté války změnit systém a tím dostat svatému slovu, které je v Koránu uvedeno. Vymezit míru toho proč islamističtí radikálové bojují a sebevražděně umírají je pro muslima racionálně vysvětlitelné, ale my Středoevropané nemůžeme racionálně vysvětlit sebevražděné bojovníky. Pro muslima je hrdinstvím zemřít jako svatý bojovník, protože tak byl vychováván a životní zkušenosti jako například smrt v rodině v důsledku výbuchu spojenecké bomby je pro něj svým způsobem motivací, ale i přes to nemůžeme my ve vyspělé společnosti tento postup tolerovat, ale můžeme se snažit tento přístup pochopit.

V českých zemích můžeme v budoucnu očekávat projevy terorismu ve formě kriminálního terorismu, extremistického terorismu, etnického terorismu viz. příklad ze šluknovského výběžku z roku 2011, kybernetického terorismu a v poslední řadě ekoterorismu.

Podle Maxmiliána Strmisky představuje politický terorismus motivovanou a zdůvodňovanou metodu (způsob boje, strategii) systematického použití násilí,

(nejčastěji ozbrojeného, který nerespektuje válečné konvence) jejímž cílem je dosažení určitého psychologického efektu, svým obsahem obvykle překračujícího okruh přímých obětí či svědků útoku, kdy vzhledem k jeho nepředpokládanému politickému významu je bezprostřední fyzický účinek násilné akce druhořadý. Organickou součástí tohoto efektu je moment zastrašování, terorizování cílového publika nebo alespoň určitému sektoru cílového publika, což ovšem neznamená, že se jedná o součást jedinou a nezbytně dominantní.¹⁸

V médiích se dnes často mluví o terorismu kriminálním, který je prováděn primárně za účelem získání osobních materiálních výhod a terorismu politickém, resp. ideologickém, který má za cíl provádět akce z kolektivních pohnutek bez hledání přímých materiálních výhod. Tuto kategorii lze dále dělit na:

Ultralevicový terorismus

Ultrapravicový terorismus

Etnický terorismus

Náboženský terorismus

Environmentální terorismus

Vigilantistický terorismus (kterému jde o "právo a pořádek", který údajně není stát s to zajistit, sem lze řadit například latinskoamerické "černé brigády", útočící proti bezdomovcům atd.)

"Single-issue" terorismus ("jednopoložkový" například proti potratům atd.)¹⁹

Co do rozsahu působení terorismu existuje kategorie domácího terorismu a mezinárodního terorismu, související s počtem zemí, v nichž terorismus působí anebo získává prostředky a logistiku pro svoji činnost. Nepřehlédnutelná je vazba terorismu na jiné negativní jevy, jakými je například obchod s drogami (ze kterého jsou teroristické

¹⁸ STRMISKA, M. *Terorismus a demokracie. Pojetí a typologie subverzivního teroristického násilí v soudobých demokraciích*. Masarykova univerzita v Brně, Brno: 2001, s. 14

¹⁹ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 36.

akce nezřídka financovány) nebo obchod se zbraněmi. Společně s organizovaným zločinem a šířením zbraní hromadného ničení patří terorismus zejména jeho mezinárodní forma k nejzávažnějším rizikům ohrožujícím celou lidskou civilizaci.²⁰

4.1.1 Teroristické metody

Je mnoho možností a metod, které mohou být použity při teroristickém útoku, například použití chladných zbraní, jako jsou sečné bodné a řezné nebo taky zbraní střelných a různých výbušnin, které jsou iniciovány buď na osobách sebevraždných útočníků, nebo které jsou odpáleny na dálku.

Jako příklad teroristické metody, můžeme mimo útok na Světové obchodní centrum uvést taky jiné teroristické útoky, které se zaryly do povědomí. Například útok na madridském nádraží ze dne 11. března 2004. Bomby umístěné ve vlaku usmrtily 191 lidí a dalších 1500 zranily. V této souvislosti lze poukázat na rozdílnost v uvažování Američanů a Španělů již v tom, že zatímco americkou politickou scénu úder 11. září sjednotily a lidé i politici se cítí být dodnes ve „válečném stavu s terorismem“, mezi madridskou vládou a opozicí se vytvořila propast. Ta vyústila pádem Aznarovy vlády a dokonce zásadní změnou postoje proti válce v Iráku, na které se již v počátku Španělsko podílelo. Dále můžeme uvést čtyři bombové útoky v Londýně ze dne 7. července 2005, které si vyžádaly 56 obětí a 700 zraněných.²¹

Velký posun ve spolupráci mocností byl zaznamenán po útoku čečenských separatistů v severoosetském Beslanu 1. září 2004 při kterém bylo zabito 340 osob, většinou dětí. Po této události začala blízká spolupráce zpravodajských služeb mezi USA a Ruska. Tato činnost v současné době už se nevztahuje jen na spolupráci po linii tajných služeb, ale i na blízkou vojenskou spolupráci a postojích v cíleném vojenském boji proti základnám teroristů na územích třetích států.²²

Z uvedeného textu vyplývá, že teroristický útok je v konečném důsledku dvousečná zbraň. V prvním případě je schopen svou brutalitou a velkými následky

²⁰ *Ministerstvo vnitra* [online] 2009. [cit. 2011-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>>

²¹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie*. Linde a.s., Praha, 2006, s. 26

²² PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie*. Linde a.s., Praha, 2006, s. 26

dostát svého cíle jako například uskutečnit změnu systému, pád vlády a podobně, ale na druhou stranu může spojit mocnosti, které byly v minulosti svými nepřáteli, v blízkou spolupráci proti samotným teroristům.

V současnosti lze hodnotit stav tak, že USA bojují spíše s celosvětovou islámskou rebelií a nikoli pouze s terorismem. Stále silněji zaznívá varování, že USA prohrávají válku s radikálním islámem a invaze do Iráku jen nahrála teroristům. Z tohoto úhlu pohledu nelze plně sdílet nekritický optimismus některých komentátorů a hlavně politiků ohledně dopadu voleb v Iráku v roce 2005. V Afghánistánu a Iráku byly sice svrženy nelidské režimy, avšak obě země jsou na pokraji občanské války, umírají zde spojenečtí vojáci a proti americké politice protestuje nejen významná část světového veřejného mínění, ale i spojenci. Pokud budeme upřímní, musíme si přiznat, že alespoň v Iráku již občanská válka existuje a je prezentována hlavně útoky sunitů na šíity nebo vražednými útoky na irácké spolupracovníky se zahraniční okupační mocí.²³

V dnešní moderní době se i teroristé sofistikovali a mimo klasické teroristické útoky, které dnes vnímáme hlavně prostřednictvím sdělovacích prostředků, jako jsou jednotlivé bombové útoky namířeny hlavně proti spojeným státům a jejich vojenským silám v Afghánistánu a v Iráku, je dalším velkým nebezpečím, které může postihnout všechny státy západního světa, takzvaný kybernetický terorismus.

Již byly zdokumentovány případy, kdy byli tzv. „hackeři“ schopni pomocí počítače vyřadit rozvod elektrické energie a uvrhnout některé regiony západních zemí do tmy. Už v polovině osmdesátých let skupina hannoverských hackerů financovaných KGB pronikla do počítačů americké armády. Mnozí moderní bezskrupulózní hackeři se netají svou ochotou prodávat nalezené informace zločinným státům.

Útoky prostřednictvím počítačových sítí představují hrozbu srovnatelnou s účinky zbraní hromadného ničení. Západ spoléhá víc a víc na počítačové sítě. To posiluje závislost a ze závislosti se rodí zranitelnost. Zpoza počítačového terminálu lze totiž teoreticky zablokovat automatizované rozvody vody, elektřiny, plynu i ropy. Nebo naopak otevřít přehradu a zatopit přilehlé oblasti. Chaos se dá snadno vyvolat i v letecké

²³ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie*. Linde a.s., Praha, 2006, s. 27

dopravě a v plně elektronizovaných finančních operacích. Kolaps hrozí i vládním komunikačním systémům včetně vojenských. Při jednom cvičení se dokonce povedlo vybranému specialistovi ovládnout přes počítač několik moderních válečných lodí. Miliony obyvatel vyspělého světa pak mohou náhle zjistit, že jim doma nesvítí světlo, neteče voda, nefunguje telefon, rádio mlčí a nakupovat lze jen za hotové. Řada zemí pochopila, že při klasickém vojenském konfliktu s USA nemohou získat navrch, a tak ubírá své aktivity tímto směrem kybernetické sabotáže.

Říká se, že stovka specialistů za třicet milionů dolarů poškodí americkou infrastrukturu tak, že si její plná obnova může vyžádat roky. V této souvislosti je poukazováno na ruské a čínské aktivity. Také Íránci mají prý vlastní rozsáhlý program. Čínští stratégové jsou podle jedné studie Pentagonu například přesvědčeni, že tok informací uvnitř americké armády je již dnes z 90 procent závislý na satelitech. A jejich vyřazení tak představuje nejlevnější cestu, jak dostat dočasně ze hry armádu světové supervelmoci. Protivník však může být i mnohem menší než nejlidnatější země světa. Pentagon nechce podceňovat ani menší země a právě teroristy. Naštěstí zdaleka ne všichni potenciální zájemci o podobnou sabotáž disponují potřebnými vědomostmi a současně technickým vybavením. S rostoucí mírou závislosti mnoha západních institucí a firem na výpočetní technice spolu se stále širším využitím Internetu však útok na počítačové sítě vypadá z pohledu „zvenčí“ stále lákavěji.²⁴

Vojenské zpravodajství Armády ČR ve své výroční zprávě za rok 2010 uvedlo, že zaznamenán rovněž vývoj v oblasti zneužívání kybernetického prostoru, zejména využívání Internetu jako hlavního nástroje komunikace, ideologické manipulace, výcviku a rekrutace teroristů. Ve všech svých protiteroristických aktivitách Vojenské zpravodajství spolupracovalo s ostatními zpravodajskými službami České republiky.²⁵

Sekundární nebezpečí Internetu spočívá v tom, že je doménou řady podrobných návodů pro přípravu nebezpečných zbraní. Dříve bylo šíření podobných návodů

²⁴ *Ministerstvo vnitra* [online] 2009. [cit. 2011-12-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>

²⁵ *Vojenské zpravodajství*. [online] 2010. [cit. 2011-12-07]. Dostupné z WWW: <http://www.vzcr.cz/static/zprava2010.aspx#4_2>

technicky náročné: bylo nutné zaplatit tiskárnu a zařídit distribuci. Teď si napíšete na počítači pár stránek, dáte je na Internet a je to dostupné všude. Technologie je prostě rychlejší než lidské myšlení. Nejenom rychlejší, ale i všudypřítomná, neboť do stejného dokumentu se můžeme dostat prostřednictvím několika různých serverů. Adresa takového dokumentu se může velmi operativně měnit. Na Internetu najdeme širokou škálu návodů na výrobu Molotovových koktejlů, střelné bavlny, dynamitu, nitroglycerinu i trinitrotoluenu (TNT). Rozvedena je i výroba bomb, roznětek, časovačů i samotné konstrukce pum.

Významnou roli v plánování teroristických útoků hrají, především v posledních letech, i všechny druhy médií, neboť věnují těmto zprávám značnou pozornost. Tím vlastně jistým způsobem teroristické požadavky nebo dokonce i program popularizují. Bez ohledu na mimořádné úsilí bezpečnostních složek všech demokratických států mezinárodní terorismus eliminovat se s jeho aktivitami každoročně setkává kolem padesáti až šedesáti zemí. Téměř nic neřeší zpřísnění trestů. Mezinárodní teroristé, k jejichž požadavkům patří změna vnitřní a zahraniční politiky, změna právního systému, propuštění vězněných teroristů či zaplacení výkupného a umožnění bezpečného úniku jsou odhodláni ke všemu, nedají se zastrašit, často jsou připraveni zemřít při sebevražedném útoku. Zastavení připravené akce je proto nesmírně obtížné a stejně obtížná je i jakákoliv prevence. O to větší a zcela nezastupitelnou roli hrají v celé této oblasti zpravodajské služby, které získávají a analyzují informace o záměrech a pohybech teroristických organizací, skupin i jednotlivců.²⁶

Z uvedeného textu jasně vyplývá, že boj s terorismem bude do budoucna velkým problémem, tak jako je doposud a který se přenese z „ulice“ k počítačovým expertům. Na boj s tímto fenoménem musejí jednotlivé státy a jejich politické elity vynakládat velké úsilí, finanční prostředky a pořád nebude hrozba eliminována.

²⁶ *Ministerstvo vnitra* [online] 2009. [cit. 2011-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>

5 AKTUÁLNÍ TERORISTICKÉ HROZBY V ČR

5.1.1 Vnější hrozby terorismu pro ČR

Mezinárodní terorismus je hrozbou, která může ovlivnit bezpečnost v České republice a vyvolat ve svých důsledcích újmy na životech, materiální škody a diskreditaci schopnosti státu se tomuto jevu bránit. Nedůsledný postup proti terorismu může poškodit vazby České republiky v rámci evropských i širších struktur. V oblasti terorismu lze k bezpečnostní situaci v České republice uvést, že tato je značně nepředvídatelná. Riziko teroristického útoku není akutní, avšak je zcela reálné a přítomné. Česká republika je součástí prostoru Evropské unie a tak jsme také teroristickými skupinami či radikálními extremisty vnímáni jako jeden z potenciálních cílů

Terorismus je pro Českou republiku hrozbou zejména v souvislosti s působením zahraničních subjektů na našem území. Jde o subjekty, které jsou proklamovanými cíli řady extrémních a radikálních islámských organizací a teroristických skupin, a to zejména z hlediska politického a náboženského například Izrael a pro společné akce s USA i Velká Británie. Nepotvrdila se zatím konkrétní hrozba pro subjekty České republiky (ani v zahraničí), které se podílejí na podpoře mezinárodních politických, ekonomických a vojenských opatření k eliminaci rizik zejména v arabských a balkánských státech. Potenciální nebezpečí akcí proti osobám nebo zájmům České republiky však trvá.

V červenci 2000 monitorovala Bezpečnostní informační služba činnost několika členů japonské sekty Óm Šinrikjó na území hlavního města České republiky. Sekta, známá zejména sarinovým útokem v tokijském metru v roce 1995, v Praze zorganizovala setkání s členy ruské části sekty a následnou videokonferenci mezi Prahou a Japonskem. Není vyloučeno, že obě části sekty budou nadále území České republiky ve své činnosti využívat, zejména k jednáním, která budou směřovat k plánování útoků, ale nikoli na Českou republiku. Česká republika v současné době

slouží cizojazyčným skupinám, které lze chápat jako teroristické pouze jako základna pro plánování, zajišťování dočasného úkrytu.²⁷

Na přelomu roku 2000 a 2001 se boj s terorismem v celosvětovém rozsahu orientoval na hrozby teroristických útoků, zejména proti zájmům USA a Izraele, v souvislosti s příchodem nového tisíciletí, napjatou situací v Izraeli a s přicházejícím muslimským svátkem ramadánem. Pozornost bezpečnostních orgánů a zpravodajských služeb byla soustředěna na islámské radikální organizace Usamy bin Ládina, Hizballah, Hamas. V tomto období, ale dle dostupných informací nebyly zjištěny konkrétní teroristické akce. Rezervovaný přístup byl zachován ze strany muslimských organizací v České republice. Některé internetové stránky s vazbami na Střední východ pokračovaly ve své propagační činnosti. Přebírání textů a materiálů z internetových stránek islámského radikálního hnutí Hizballah a Hamas svým obsahem nepřesáhlo úroveň z období před zářím 2001.

Česká republika čelila teroristické hrozbě i v roce 2010. Jako členská země NATO, v jehož gesci jednotky Armády České republiky operují v Afghánistánu, si byla vědoma, že hrozba provedení nábožensky motivovaného teroristického útoku proti cíli na území Evropy je relevantní. Riziko s ní spojené hodnotí Vojenské zpravodajství jako střední až vysoké, riziko naplnění teroristické hrozby na území České republiky nadále jako nízké. Význam teroristické hrozby umocňovaly i některé aspekty řešení přistěhovalecké politiky Evropské unie v rámci schengenského uspořádání. Uvedená míra rizika byla do jisté míry i odrazem řady výhrůžek, které teroristické skupiny či jejich média směřovaly na adresu NATO a Evropské unie.²⁸

Vojenské zpravodajství v roce 2010 získalo vlastními zdroji informace o pohybech a dislokaci významných teroristů, které byly analytiky vyhodnoceny jako relevantní. Tyto informace byly předány partnerským zpravodajským službám a mohly

²⁷ *Bezpečnostní informační služba*. [online] 2001. [cit. 2011-12-08]. Dostupné z WWW: <
<http://www.bis.cz/n/2001-06-01-vyrocní-zprava-2000.html>>

²⁸ *Vojenské zpravodajství*. [online] 2010. [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: <
http://www.vzcr.cz/static/zprava2010.aspx#4_2>

v konečném důsledku přispět také k dopadení nejhledanějšího teroristy světa Usámy bin Ládina 2. května roku 2011.²⁹

V závěru roku 2003 se v některých českých sdělovacích prostředcích objevily informace, prezentující Českou republiku jako klidné, bezpečné území, které teroristé vyhledávají pro odpočinek a sbírání sil do dalších akcí, kde navazují nové kontakty a obchodní spojení. Jmenovány byly konkrétní osoby i některé organizace, které u nás působí. V této souvislosti je proto nezbytné zdůraznit, že mezi informacemi sdělovacích prostředků k určitému tématu a zpravodajskými informacemi ke stejnému tématu bývá leckdy propastný rozdíl.

Česká republika rozhodně není místem, kam by teroristé mohli nepozorovaně přijíždět a kde by mohli nerušeně působit. Jsou vytvářeny stále spolehlivější mechanismy, které mají zajistit, aby člověk, o jehož podílu na jakékoliv teroristické akci mají bezpečnostní složky jasný důkaz a je uveden na mezinárodním seznamu hledaných teroristů, byl při vstupu na území našeho státu zadržen. Je však také mnoho osob, u kterých důkaz chybí a existuje jen podezření. V demokratických zemích k omezení lidských práv a svobod pouhá nedůvěra a podezření nestačí. Pokud ale takový člověk hranice českého státu překročí nebo v České republice už žije a začne vyvíjet aktivity neslučitelné s našimi zákony a zaměřené proti bezpečnosti České republiky, neujde jeho činnost pozornosti zpravodajských služeb, které ve spolupráci s Policií České republiky tyto lidi a popřípadě hrozby eliminují.

Významným faktorem je mediální obraz České republiky v arabském světě. Lze konstatovat, že v současné době je Česká republika v této oblasti vnímána spíše pozitivně. Obraz České republiky ovlivňuje převážně charitativní povaha její účasti v mezinárodních misích v muslimském světě. Pozitivní obraz podporují i některé ekonomické a diplomatické aktivity České republiky. Na druhé straně, některé aktivity České republiky v blízkovýchodním regionu, jako jsou přítomnost policistů v Iráku a vojáků v Afghánistánu, mohou arabský pohled na Českou republiku změnit.

²⁹ *Novinky.cz*. [online] 2011. [cit. 2011-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/244245-ceska-rozvedka-prispela-k-dopadeni-bin-ladina.html>>

5.1.2 Vnitřní hrozby terorismu pro ČR

Dle dostupné literatury a různých zpráv tajných služeb, jako jsou například zprávy Bezpečnostní informační služby, Útvaru pro zahraniční styky a informace nebo Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky jsou hrozby terorismu na zájmy České republiky spíše směřovány na úroveň vnitřní, tedy vnitrostátní. V současné době vyvstávají aktuální problémy a hrozby terorismu na úrovni extremistického terorismu, náboženského terorismu, kriminálního terorismu.

Terorismus v těchto pojetích je v současné době aktuální. V České republice, jak jsem již uvedl v této práci, podle zpravodajských služeb nehrozí teroristický útok, který by byl směřován z úrovně mezinárodní, ale spíše jde o hrozbu vnitrostátní. Policie České republiky a tajné služby v České republice se pokoušejí těmto hrozbám předcházet, což se jim do současné doby daří, ale tyto hrozby neustále trvají a mohou kdykoliv propuknout.

Vzpomeňme si na aféru lehkých topných olejů v půlce devadesátých let, nástražné výbušné systémy a jejich výbuchy, jako příklad můžeme uvést smrt Vladimíra Kovaříka dne 12. května 1995 ve Zlíně, který zemřel po výbuchu nástražného výbušného systému a který byl majitelem firmy Romiko. Při tomto výbuchu byla těžce zraněna i dcera uvedeného podnikatele. Nebo můžeme jako další příklad uvést výbuch před autosalonem děčínské firmy Mardokar, která rovněž obchodovala s lehkými topnými oleji, kdy u tohoto výbuchu nebyl nikdo zraněn ani zabit. Podle některých údajů přišlo o život v důsledku násilných událostí spjatých s lehkými topnými oleji kolem dvaceti osob.

Mezi další případy kriminálního terorismu, které by bylo možno vypočítat u některých lokálních skupin organizovaného zločinu v České republice, které buď získaly určitý vliv machinacemi v místní ekonomické sféře, anebo se pokusily a dosáhly ovládnout prostředí nočního života (kluby, herny), a to hlavně vydíráním, racketeeringem apod. V médiích jsou často označovány jako mafie s uvedením místa jejich činnosti.

V současné době je jeden z velkých problémů, který zatěžují českou společnost a tím i ohrožují českou republiku, extremismus. V médiích vidíme různé pochody a demonstrace, které se v mnoha případech zvrhnou v pouliční nepokoje, které pociťují negativně i občané, kteří jsou těmito demonstracemi omezováni a v mnoha případech i poškozováni tím, že jim extremisté rozbijí vozidlo, okna v bytech a podobně.

5.1.3 Extremismus

Pojmem extremismus pochází z latinského slova *extremus*, což je v překladu nejzazší, jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou nebo anarchií). Obvykle jsou tyto postoje založeny na širokém spektru ideologií, jež často připouštějí použití nedemokratických prostředků a násilí.³⁰

Extremismus se stává rok od roku radikálnější. Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka byla ze strany extremistických organizací otevřenější a aktivnější. Nejvýraznějším skutkem, kterým se tyto organizace prezentovaly, byl útok na romskou rodinu v obci Vítkov v dubnu 2009. Zvýšenou aktivitu v prvním pololetí roku 2009 lze přičítat i neúspěšnému návrhu vlády České republiky na rozpuštění Dělnické strany, kdy následně osoby spojené s celým neonacistickým hnutím demagogicky prohlašovaly, že tímto rozhodnutím byla legitimizována jejich veškerá činnost.³¹

³⁰ BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus II*. Police History, Praha, 1999, s. 57

³¹ *Bezpečnostní informační služba*. [online] 2010 [cit. 2011-12-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2010-06-16-vyrocní-zpráva-2009.html>>

5.1.4 V čem spočívá hrozba extremismu

Jak ukazují historické zkušenosti, pokud se extremisté dostanou k moci, velmi rychle odstraní demokratické základy státu, které by mohly bránit prosazování jejich programu. Samotní extremisté ve svých prohlášeních proklamují odpor vůči současnému politickému systému České republiky a vyzývají k jeho změně. Násilí představuje jeden ze základních znaků činnosti extremistických skupin. Jakkoli svoje představy pro případ získání moci halí do „přijatelných“ hávů je nesporné, že pokud by skutečně získali přístup k moci, rozpoutali by vlnu zastrašování, pronásledování, násilí. Pohled do historie, který ukazuje, jakých hrůzných akcích byli „ideoví“ předchůdci a vzory extremistů schopni. Například můžeme uvést státní represivní terorismus z padesátých let, kdy se pro prosazování sovětských ideí užívalo násilí a zastrašování.

Extremismus jako takový je nebezpečný i tím, že při jeho násilných akcích se často dostávají do nebezpečí i ti občané, kteří ani nejsou cílovou skupinou, proti které extremisté vedou boj. Toto je patrné zvláště u masových akcí, kdy se velká skupina, dav lidí, kteří vyjadřují názor jen demonstrací, nechá strhnout jednotlivci k výtržnostem apod.

Pro extremisty je typická nevraživost vůči těm občanům, na které zacílili nenávislné části svých programů. Nechybí ani vyhrožování možnými fyzickými, ekonomickými či sociálními útoky. Těmito postoji se snaží rozšířit strach mezi komunitou a ponížít jejich roli ve společnosti. Extremisté popírají, zpochybňují, schvalují nebo se snaží ospravedlnit spáchané zločiny. Nestraní se ani urážek obětí totalitního způsobu vlády a z jejich projevů přímo či nepřímo vyplývá ochota postupovat obdobným způsobem. Totéž platí pro trestné činy spáchané v současnosti. Odmítají připustit nesprávnost akcí „soukmenovců“ a v případě soudních řízení odmítají přijmout závěry soudu o vině a výši trestu.

Zvládání extremistických akcí je nákladné. Vynaložené prostředky by bylo možné použít na skutečné a demokratické řešení problémů, které extremisté zneužívají ve své propagandě. Boj proti extremistickým skupinám hned od počátku jejich působení je rovněž odůvodněn náklady, které je třeba vynaložit, aby při jejich akcích byla

zajištěna bezpečnost majetku a zdraví občanů. Tyto výdaje by bezesporu bylo možné využít na zlepšení bezpečnostní situace v České republice v jiné oblasti, včetně té, již využívají samotní extremisté ve své propagandě.

Svou činností taky kazí pověst České republiky v zahraničí, a to tak, že odrazují zahraniční investory v různých odvětvích a tím Česká republika přichází o kapitál. V době pořádání Mezinárodního měnového fondu, který se konal v Praze v roce 2000, extremisté útočili na nadnárodní podniky, jako je například McDonalds, KFC, kdy zájem extremistických teroristů, byl co nejvíce tyto podniky poškodit. Tímto jednáním zatěžovali bezpečnostní složky České republiky, které vynakládaly velké finanční prostředky na ochranu těchto subjektů.

Činnost a zákrok bezpečnostních složek, je vždy při takových akcích velmi náročný, v České republice jako demokratickém státu se mnohdy stává, že některé samosprávy jako jsou města, obce takovéto akce, i přes upozornění bezpečnostních složek umožní. Tím dostávají do nebezpečí své občany a vzniká problém i pro bezpečnostní složky, zvláště Policii České republiky, která za bezpečnost a pořádek ze zákona odpovídá. Problém nevzniká jen v samém centru konání akce, problémy vznikají již při sjíždění a rozjíždění účastníků po ukončení akce. Policie České republiky monitoruje účastníky při rozjezdu hlavně veřejnými dopravními prostředky, jako jsou autobusy a vlaky. Tato opatření stojí bezpečnostní složky mnoho finančních prostředků a mnohdy i přes veškerá opatření k narušení pořádku dojde.

5.1.5 Extremistický terorismus a jeho směry

V České republice bychom se v souvislosti s extremistickým terorismem měli hlavně zmínit o třech proudech, které jsou jako ideové východisko pro politické násilí v České republice zásadní. A aktuálně představují pro Českou republiku největší hrozbu. Jedná se o pravicový extremismus, levicový extremismus, a v poslední řadě o náboženský extremismus.

V současné době se nejenom v České republice, ale i v celé Evropské unii vyskytují formy terorismu motivované krajně levicovými i krajně pravicovými ideologiemi, přičemž přinejmenším dílčí atributy těchto forem terorismu je možné

vypozorovat i na území České republiky. Ultralevicovému i ultrapravicovému terorismu je věnována pozornost ze strany bezpečnostních složek všech členských států tedy i České republiky. Obě formy terorismu jsou v evropském prostoru přítomny již dlouhou dobu, přičemž z historického kontextu se v některých obdobích projevovaly intenzivněji než v současnosti. Význam ultrapravicového i ultralevicového terorismu je v soudobé Evropě vnímán jako menší ve srovnání s islamistickým či etnicko-separatistickým terorismem, což však neznamená, že by oba dva druhy terorismu nepředstavovaly latentní teroristickou hrozbu, jejíž intenzita se navíc může v budoucnu projevit intenzivněji.³²

Pravicový extremismus útočí proti demokracii tím, že usiluje o institucionalizaci nerovnosti, hlavně na základě etnického, rasového či společenského původu. Zvláště u extremistických pravicových organizací je zřejmá snaha o legalizaci a jejich přeměnu na občanská sdružení či politické strany, což by výrazně rozšířilo jejich sféru působnosti a společenský vliv. V souhrnu je možné hodnotit vývojové trendy a současný stav pravicového extremismu jako velmi znepokojující.³³

Pravicový extrémisté se v současné době infiltrují do politických stran a tím se dostávají blíže k politickému dění. Používají své webové stránky, na nichž se jako uživatel může přihlásit jen vybraná a prověřená osoba, která pomocí těchto stránek získá informace, které dál předává. Tímto způsobem organizují různé akce, o kterých se bezpečnostní složky státu nedozví. Nejvýraznějším představitelem takzvaného pravicového extremismu je hnutí Skinheads, jehož vznik je spojen ve vyspělých státech s počátkem 80. let dvacátého století.

Zajímavou osobní zkušenost s pravicovými extrémisty, a to skinheady, jsem získal při své službě u Policie České republiky, kdy jsem jako policista Místního oddělení Vysočany na Praze 9 střežil dva mladíky, kteří byli na oddělení policie eskortováni, poté co se dopustili trestného činu výtržnictví. Zakročující policisté pohotovostní motorizované jednotky Policie České republiky použili donucovací prostředky vůči těmto mladíkům a následně je nechali ošetřit lékařem pro drobné

³² SOULEIMANOV, E. *Terorismus, pokus o porozumění*, Knihnice Sociologické aktuality, 2010, s. 288

³³ SOULEIMANOV, E. *Terorismus, pokus o porozumění*, Knihnice Sociologické aktuality, 2010, s. 290

oděrky ve tváři. Při výslechu a zajišťování důkazů spolupracovali. Po předání těchto mladíků na tehdejší službu vyšetřování volal na základní útvar vyšetřovatel a sdělil, že si mladíci přáli pochválit policisty, kteří proti jejich osobám zakročovali. Toto odůvodnili tím, že zákrok policistů na místě byl perfektní, nekompromisní a naplnil jejich představy o tom, jak by Policie České republiky při narušení pořádku měla zakročovat. Na tuto skutečnost mohu jen říci, že se mi nic podobného už vícekrát nestalo, z čehož vyplývá, že ne všichni podezřelí a pachatelé jsou tak uvědomělí.

Nemůžeme neuvést krajní pravicový proud, a to ultrapravicový terorismus. Lze ho definovat jako terorismus, který je motivován některou z krajně pravicových ideologií nebo postojem, který spadá do krajně pravicového spektra. U některých organizací a ideologií může nastat problém s jejich přesným zařazením do krajní pravice, protože sebe samé nemusí takto navenek prezentovat. Jejich charakteristika je proto závislá na vnější, politologické charakteristice či obecném vnímání, přičemž ani zde nemusí panovat o charakteru některých skupin a proudů shoda.³⁴

Ultrapravice se vztahuje k pravé části politického spektra, alespoň ve smyslu vyhocení některých pravicových hodnot do krajnosti. Jedná se především o moc, autoritu, tradici, národní uvědomění. Projevuje se proto především snahou o autoritativní mocenské přístupy ve prospěch vlastní subjektivně motivované elitářsky pojaté skupiny.³⁵

Krajně pravicová scéna se nadále ideologicky vymezuje zejména proti národnostním menšinám, poměrně časté je spojování otázky národnostních menšin, zejména romského etnika, a zvýšené kriminality i nezaměstnanosti. Jak dokazují i průzkumy veřejného mínění, k tomuto způsobu interpretace je většinová společnost poměrně shovívavá. Novým tématem je odpor vůči muslimské komunitě a přistěhovalcům, které je vykládáno jako ohrožení národních symbolů a tradic, přičemž tato otázka je akcentována i jinými politickými populisticky vystupujícími subjekty mimo krajně pravicovou scénu. Vzestup podobných snah a nálad v západní Evropě, zejména nizozemské strany Geerta Wilderse a aktivity těchto

³⁴ SOULEIMANOV, E. *Terorismus, pokus o porozumění*, Knižnice Sociologické aktuality, 2010, s. 302

³⁵ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 131

„neextremistických“ subjektů, však de facto legitimizují postup krajně pravicových stran a hnutí proti otázce přistěhovalectví, konkrétně muslimské komunity, které následně získávají rozměr kritiky multikulturní společnosti. Vlivem trestních stíhání panuje určitá obezřetnost v tematice symbolizující návaznost nebo odkaz na zakázaná hnutí a ideologie, zejména nacismus a národní socialismus. Některé subjekty, jako např. DSSS, tak svou ideologii symbolicky označují jako „národní a sociální“. Určitá umírněnost v přímých projevech je nahrazována otevřenými projevy v kyberprostoru a internetovém prostředí³⁶

Levicový extremismus útočí na demokracii tím, že absolutizuje rovnost na úkor individuální svobody. Pro extremistickou krajně levicovou (anarchistickou) scénu je zřetelný silný trend k radikalizaci postojů a projevů, což do jisté míry souvisí i s jejich vazbami na zahraniční subjekty. Pro obě křídla extremistických organizací je typická snaha o zdokonalování struktury, organizace, koordinace akcí, konspirace, spojení a operačního plánování. V některých případech (např. v souvislosti se sjezdem MMF v Praze) bylo zaznamenáno i použití prostředků typických pro informační terorismus nebo pro vedení informační války.

Tady bychom mohli uvést případ, který se stal při pořádání Mezinárodního měnového fondu v Praze v roce 2000, kdy se anarchisté pokusili rušit radiové spojení Policie České republiky, což se jim i na určitou dobu podařilo. Anarchisté použili vozidlo, ve kterém měli instalováno zařízení na rušení radiového signálu. Toto vozidlo umístili mezi demonstrující, kteří se nacházeli na Nuselském mostě. Bylo to velké překvapení pro všechny policisty, komunikace mezi vedením akce byla narušena. Mnoho policistů potřebovalo komunikovat s operačním střediskem, potřebovali například posily, rychlou záchrannou službu a nemohli se s operačním střediskem spojit. Nakonec se podařilo rušičku lokalizovat a zajistit. Tady je vidět, jakým směrem se anarchistické proudy ubírají. Dnes už to nejsou jen jednotlivé osoby, které bez přípravy jdou demonstrovat, dnes jsou to celá hnutí, které se cíleně připravují, aby své zájmy mohli prosazovat silou a způsobit škody v co možná nejvyšším rozsahu.

³⁶ *Policie ČR, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu* [online] 2010. [cit. 2011-12-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>>

Jako u pravicového terorismu je i u levicového terorismu označení pro krajní levice ultralevice. Tímto označení se označuje část politického spektra, která je charakteristická vyhraněným zdůrazňováním egalitářství. Tento přívlastek je většinou doplněn o akční a razantní metody prosazování svých zájmů. Základními variantami krajní levice je komunismus a anarchismus. Hlavním rozdílem mezi anarchizmem a komunismem je postoj ke státu, protože anarchisté usilují o urychlené odstranění státu, zatímco komunismus realizuje své představy uvnitř státu a strategicky využívá i prvky státní autority. Krajní levice používá v prosazování svých zájmů v rámci represivního i subverzivního působení násilí, a v řadě případů i terorismus.³⁷

Krajně levicová scéna je nadále rozdělena do širších směrů, od ideologicky motivovaných až po širší aspekty zahrnující spíše životní styl. Jedná se jak o marxisticko-leninskou a trockistickou část, tak i anarchistickou reprezentovanou Československou anarchistickou federací (ČSAF), až po humanisty, odpůrce války a hnutí za práva zvířat. Určitá mobilizace byla zaznamenána v případě hnutí „Nezákladnám“, které se začalo profilovat proti záměru umístění systému včasného varování, součásti protiraketové obrany USA, na území České republiky. Určitá aktivita byla zaznamenána také v případě hnutí na ochranu práv zvířat, které se vyznačovalo proti probíhajícímu trestnímu řízení vůči skupině rakouských aktivistů, obžalovaných v Rakousku z terorismu. Dále je patrná poměrně vysoká interakce a kontakty s obdobně zaměřenými a působícími levicovými hnutími a organizacemi v zahraničí. Určitou míru mezinárodního napojení a zároveň aktivizaci směřující k násilnému jednání ukazuje případ neznámého pachatele, který umístil nástražný výbušný systém u vchodu do budovy řeckého konzulátu v Praze³⁸.

V boji proti extremismu se posledních letech státní správa snaží s tímto fenoménem aktivně bojovat. Příkladem je rozpuštění Dělnické strany, kdy soudy a policie dokázali uplatnit zákon a extremistům ukázat jakým směrem bude státní správa postupovat při řešení případů s extremistickým podtextem.

³⁷ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 67

³⁸ *Policie ČR, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu* [online] 2010. [cit. 2011-12-15]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d> >

Jako příklad můžeme uvést krizi české neonacistické scény, která v posledních letech prošla hlubokou krizí. Její vývoj byl poznamenán policejními zásahy 2009 a v roce 2010 soudním rozhodnutím o rozpuštění Dělnické strany. Pod vlivem celospolečenského tažení proti pravicovým extremistům došlo k postupnému útlumu většiny jejich aktivit. Obavy z dalších represivních kroků ze strany státu vedly k její rozdělení a rozdrobení. Ve snaze zabránit infiltraci vytvářeli neonacisté menší uzavřenější kolektivy.

Krise neonacistické scény se projevila i rozpory mezi „starou“ a „mladou“ generací pravicových extremistů, zejména ohledně dalšího směřování a strategie českého neonacistického hnutí. „Mladí“ aktivisté prosazovali zavádění nových trendů jako graffiti a hudební styl hip-hop, což ti „starší“ a konzervativní zásadně odmítali a považovali za zradu ideálů pravicově extremistického hnutí. O útlumu pravicově extremistické scény svědčí výrazné snížení počtu veřejných demonstrací. Vývoj české neonacistické scény ovlivnil i pořádání pravicově extremistických akcí s hudební produkcí. Velmi podstatně se snížil počet pořádaných koncertů. Urychlil se a zintenzivnil trend spočívající v pořádání menších soukromých akcí, často pouze za poslechu reprodukované hudby, a to i v příhraničí sousedních států. V souvislosti s omezením veřejných akcí vrostl v posledních letech i význam internetu pro pravicově extremistickou scénu. Ve snaze utajit své aktivity změnili extremisti metody prezentace a mobilizace a začali preferovat komunikaci a inzerci na internetových sociálních sítích, zejména na Facebooku.³⁹

Rok 2010 byl zlomový především pro Dělnickou stranu, která byla dne 17. února 2010 rozpuštěna rozhodnutím Nejvyššího správního soudu (NSS). Podle předpokladů úlohu DS záhy převzala její neoficiální nástupnická strana Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), do které také většina členů DS přešla. DSSS ve snaze vyhnout se případnému dalšímu postihu přizpůsobila své chování obsahu rozhodnutí

³⁹ *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2011 [cit. 2011-02-07].Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2011-09-07-vyrocní-zprava-2010.html>>

NSS. Upravila politický program a snažila se vyhnout konfliktním projevům. Vedení začalo dbát zejména na to, aby strana nebyla na veřejnosti spojována s neonacisty.⁴⁰

Fungování strany provázela v roce 2010 řada problémů. Mezi nejvýznamnější patřily neshody mezi pobočkami a vedením strany, které vyplývaly ze snahy vedení soustředit na sebe veškerou stranickou moc a nenechat pobočkám DSSS potřebnou míru organizační a rozpočtové nezávislosti. Vrcholné představitele DSSS stále častěji také kritizovali členové aktivní na neonacistické scéně, kterým se nelíbilo, že vedení DSSS upustilo od jakékoliv veřejné podpory neonacistů.

V některých případech se státní správě podaří uplatnit zákon ve prospěch společnosti, která by se v budoucnu mohla dostat pod vedením extremistů až k nedemokratickému vedení státu a možnému nastolení totalitního režimu. Musíme se učit z minulosti, kdy například Adolf Hitler i přes demokratické vítězství ve volbách a získání většiny, dovedl tehdejší Německo ke zkáze, které ale předcházela zkáza několika národů.

Když pomineme extremistickou činnost v agresivní formě, musíme zde taky uvést méně agresivní, ale pro hospodářství každého státního zřízení velmi nebezpečnou činnost v oblasti terorismu, a to takzvaný ekoterorismus.

5.2 Ekoterorismus

Problematika ekologie a ochrany životního prostředí je v České republice po roce 1989 považována velkou částí české populace za velmi důležitou součást politické agendy. V kontextu ochrany životního prostředí se snaží profitovat mnoho organizací jak ve státní tak soukromé sféře. Musíme přiznat, že v polistopadová politika českého státu má velmi vysoký podíl na zlepšení kvality a stavu životního prostředí v České republice oproti letům předlistopadovým. Některé skupiny jako například u nás známá organizace s názvem Hnutí duha, své zájmy prosazují i násilnými metodami, které se v některých případech můžou řadit do oblasti ekoterorismu.

⁴⁰ *Bezpečnostní informační služba* [online]. 2011 [cit. 2011-02-07].Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2011-09-07-vyrocní-zpráva-2010.html>>

Obecná charakteristika ekologického terorismu spočívá v násilném prosazování zájmů v rámci subjektivně pojaté ochrany přírody a životního prostředí. Po označení tohoto jevu začal být zřejmě nejčastěji užíván pojem ekologický terorismus nebo spíše zkrácená verze ekoterorismus. Jeho vymezení a zařazení do typologie terorismu však přináší celou řadu obtíží, což je způsobeno jeho heterogenitou akcí, činností a organizací, které jsou pod zmíněný pojem různými autory podřezovány.

Odborná literatura používá pojem ekoterorismus v nejobecnější rovině jako označení pro terorismus s vazbou na environmentální téma. Pojem je zpravidla vázán k motivaci pro teroristickou činnost nebo spíše k myšlence boje za ekologii, resp. Za životní prostředí a přírodu nebo alespoň za její součásti, například zvířata apod. Objevuje se však i další pojetí fenoménu ekoterorismu, a to pojetí, které směřuje spíše k poškozování přírody a celkově životního prostředí jako terče. V tomto pojetí má být ve většině případů zasažen určitý objekt například stát a jeho společnost.⁴¹

Jako příklad můžeme uvést kůrovcového kácení na Šumavě v roce 2011, kdy média ve svých zprávách přinášela obrázky ze šumavské Modravy, kdy skupinky aktivistů z Hnutí duha bránilo dřevorubcům v kácení kůrovcem napadených stromů.

Na jedné straně byli odpůrců těžby, na straně druhé jen o něco méně těžařů či loupačů. Protesty vygradovaly až do stádia, kdy namísto musela zasahovat policie, která aktivisty vyváděla z místa těžby, protože se tito protestující aktivisti dopustili přestupku proti zákonu o lesích.

Aktivisté blokovali těžbu, tak, že se přivazovali řetězy ke stromům a na ruce si nasazovali roury, aby zabránili policistům v uvolnění pout. Toto byl model použitý Hnutím Duha začátkem devadesátých let u Temelína. Jde o metodu Greenpeace, kterou využili už při protestech kvůli plánované výstavbě radaru v Brdech.

Při této akci bylo nasazeno několik desítek policistů, jejich nasazení stálo mnoho finančních prostředků. Dále se vystupňovaly jednotlivé dílčí útoky mezi aktivisty a lesními dělníky. Vzhledem k této situaci začali dřevorubci těžít kůrovcem napadené stromy na více místech, čímž aktivistům jejich činnost zkomplikovali.

⁴¹ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Centrum strategických studií, Brno, 2005, s. 289-290

Za celou blokádu stála organizace s názvem Hnutí Duha, která celou akci organizovala a protesty a blokaci ukončila až po tom co klatovský okresní soud rozhodl o tom, že kácení je prováděno v souladu se zákonem. Další institucí, která byla zainteresována do uvedeného problému, byl i plzeňský inspektorát bezpečnosti práce, který měl na podnět aktivistů zjistit, zda kácení stromů neohrožuje na životě a zdraví aktivisty a zakročující policisty.

Z uvedeného je vidět, jaký jednoduchým způsobem se dá činnost státu a je ho hospodářská činnost zkomplikovat, zdržet a ještě na vynaložená opatření plýtvat finančními prostředky.

6 PROTITERORISTICKÁ POLITIKA V ČR

Nejen u nás, ale celosvětově je terorismus považován za jedno z největších nebezpečí pro státy a životy občanů. Česká republika přikládá boji proti globální teroristické hrozbě velký význam. Vláda České republiky zařadila v programovém prohlášení v roce 2002 účast v boji proti mezinárodnímu terorismu mezi priority svého funkčního období. V aktuálním kontextu, který realizoval hranici mezi vnitřní a vnějším bezpečností, je vláda České republiky byla vytvořena celá geneze strategických dokumentů, kdy jako první dokument zabývající se hrozbou a bojem proti terorismu, byl Národní akční plán ČR boje proti terorismu, který byl vytvořen ryze pro boj s terorismem, byl efektivní protiteroristickým nástrojem a také jasnou deklarací naší země dostát svým závazkům vůči mezinárodnímu společenství. Národní akční plán boje proti terorismu byl Vládou České republiky od roku 2002 až do roku 2009 pravidelně aktualizován, kdy v květnu roku 2010 byl nahrazen Strategií boje proti terorismu pro léta 2010 až 2012.

6.1 Národní akční plán boje proti terorismu

Národní akční plán boje proti terorismu, který byl schválen vládou České republiky dne 10. dubna roku 2002, usnesením č. 385. Národní akční plán boje proti terorismu byl veřejně dostupný dokument, který shrnoval prováděná a připravovaná opatření, jejichž cílem bylo udržovat a zvyšovat připravenost naší země na možnost teroristického útoku proti jejím zájmům doma i ve světě. Do Národního akčního plánu boje proti terorismu spadlo široké spektrum aktuálně plánovaných proti teroristických opatření, jako byly kroky organizační, legislativní, personální nebo vědeckovýzkumné povahy. Spadaly sem i kroky v oblasti bezpečnosti civilního letectví, ochrany kritické infrastruktury a opatření ke zkvalitnění fungování Integrovaného záchranného systému.⁴²

⁴² BLÁHA, M. PROUZA, D. *Krizové projekty*, Vysoká škola evropských a regionálních studií o.p.s, České Budějovice, 2007, s. 119

6.2 Strategie boje proti terorismu

Strategii boje proti terorismu vzala Vláda České republiky na vědomí dne 3. května roku 2010, svým usnesením č. 320. Strategie boje proti terorismu je navazující vládní dokument, který navazuje na již uvedený Národní akční plán boje proti terorismu. Do současné doby jsou platné principy, pro které uvedené dokumenty vznikly, a to:

- Opatření pro boj s terorismem musí být pojata jako vzájemně propojený soubor kroků věnovaný všem aspektům dané problematiky.
- Důraz je kladen na vyváženost poměru mezi „preventivními“ a „represivními“ aspekty problematiky.
- Současně je třeba dále posilovat spolupráci se státy, které terorismu úspěšně vzdorují, a poučit se z jejich postupů. Důležitým aspektem takto chápané mezinárodní spolupráce a výměny informací je zapojení se do aktivit probíhajících po linii Evropské unie.
- Česká republika, nesmí být chápána jako země, která by usilovala o zneužití problematiky boje proti terorismu k omezení principů právního státu. Boj proti terorismu nesmí být koncipován tak, aby v souvislosti s ním docházelo k ohrožení základních práv a svobod občanů, například nedostatečně odůvodněného, respektive plošného zpracování jejich osobních údajů.⁴³

6.2.1 Mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu

V posledních letech potřeby mezinárodní spolupráce boje proti terorismu sílí. Dnešním fenoménem, proti kterému musí naše země i celý svět bojovat je organizovaný zločin a jeho pachatelé, kteří využívají podobných prostředků k dosažení svých cílů jako teroristi. Většinou se jedná o zastrašování politických protivníků ze stran různých hnutí apod. Tento kriminální terorismus přinesl v mezinárodní spolupráci přijímání nesčetného množství nových mezinárodních smluv, které mají napomoci v boji proti fenoménu jako je organizovaný zločin a terorismus.

⁴³ SOULEIMANOV, E. *Terorismus, pokus o porozumění*, Knižnice Sociologické aktuality, 2010, s. 116

Snahou těchto úmluv bylo co v největším rozsahu odstranit mezery v systému mezinárodních závazků a usnadnit spolupráci států při prevenci a trestání těchto protiprávních činů. Zároveň tyto úmluvy dodnes usilují, nejen o odstranění kriminálních projevů teroristických a zločineckých organizací, ale i o jejich rozbití nebo alespoň znesnadnění jejich činnosti.

Po vstupu České republiky do Evropské unie začala Česká republika uzavírat smluvní instrumenty proti terorismu na univerzální úrovni. Například do roku 2007 bylo přijato celkem 12 mnohostranných mezinárodně uznávaných smluv. Jednalo se o základní mezinárodněprávní rámec pro spolupráci států v boji proti terorismu, kterými se Česká republika zavázala k jejich dodržování a tím přispívala k zajištění větší bezpečnosti a prevenci proti možnému teroristickému útoku.

6.3 Činnost státu při boji proti terorismu

V České republice není terorismus uveden v Trestním zákoníku jako skutková podstata pro "terorismus", ale je uveden § 311 jako Teroristický útok a v §312 jako Teror⁴⁴. Ale ani jedno ustanovení neobsahuje samotný obsah termínu "terorismus" není vymezen v žádné obecně závazné právní normě. Trestní zákoník však umožňuje stíhat trestní činy spadající do uvedené kategorie na základě jiných skutkových podstat.

Z bezpečnostního hlediska tedy nemá smysl se ptát, zda se teroristický útok stane. Účelnější je v tomto případě kladení otázek typu kdy, kde a jak se takový útok pravděpodobně stane a jak jsme připraveni. Odpověď na poslední otázku není v žádném případě jednoduchá.

Pro eliminaci teroristického nebezpečí a bezpečnost státu má Česká republika zřízeny bezpečnostní složky státu jako je Policie České republiky, která má na úseku vnitřní bezpečnosti státu klíčovou roli a která spolupracuje při boji proti terorismu se zpravodajskými službami České republiky, jako jsou Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství.

⁴⁴ ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. *In sbírka zákonů, Česká republika. 2009, s.354*

6.4 Policie České republiky a boj proti terorismu

Policie České republiky je jedním z mnoha článků českého státu, který má ze zákona povinnost bojovat s terorismem, předcházet teroristickým útokům. Tuto povinnost má každý policista, tedy i policista na každém základním útvaru Policie České republiky. Svými poznatky může přispět k odhalování možných hrozeb případně vypátrání hledaných osob v souvislosti s problematikou terorismu. S narůstajícím nebezpečím v této problematice byl v roce 1995 zřízen u Policie České republiky Útvar pro odhalování organizovaného zločinu. Tento útvar s celorepublikovou působností má ve své struktuře přímo odbor, který se zabývá problematikou související s terorismem, jak ve světě, tak na území České republiky. Tento odbor má název Odbor terorismu a extremismu a vznikl v roce 2002.⁴⁵

Tento odbor sleduje aktivity a rozpracovává rozložení zločineckých struktur souvisejících s mezinárodním terorismem, monitoruje projevy terorismu na území České republiky s cílem dokumentovat tuto trestnou činnost pro trestně právní postih pachatelů. Dále je jeho úkolem vyhledávat, sledovat a rozpracovávat případy organizované extremistické kriminality, které výrazně přesahují rámec působnosti správ krajů, nebo vykazují mezinárodní prvky nebo prvky terorismu s cílem dokumentovat tuto trestnou činnost pro trestně právní postih pachatelů. Vyhledává a dokumentuje finanční prostředky určené nebo užitě k teroristickým aktivitám, realizuje opatření k zaměření subjektů, které s těmito prostředky operují, realizuje přímá opatření k zajištění takových prostředků. Plní úkoly na úseku mezinárodní policejní spolupráce, vyplývající z členství České republiky v Evropské unii, jakou jsou Eurojust, Europol, Interpol.⁴⁶

Dalším důležitým útvarem, který byl zřízen pro boj s terorismem je Útvar rychlé nasazení. Je specifickým policejním útvarem určeným zejména pro boj proti terorismu. Působí na celém území České republiky. Je přímo podřízen policejnímu prezidentovi.

⁴⁵ Policie ČR, *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu* [online] 2010. [cit. 2011-12-15]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2010.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d> >

⁴⁶ Policie ČR, *Útvar pro odhalování organizovaného zločinu*, [online] 2010. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/cinnost-utvaru-a-jeho-ukoly.aspx> >

Tato jednotka vznikla v roce 1981 v rámci tehdejšího Sboru národní bezpečnosti, jako reakce na vlnu terorismu a únosů letadel ve světě i u nás. Do roku 1989 byla v rámci několika reorganizací administrativně zařazena pod různými součástmi SNB. Po roce 1989 nastala nová etapa jejího rozvoje, kdy se pojetím výcviku a svým zaměřením postupně zařadila mezi obdobné speciální jednotky v Evropě. Ve své činnosti je ze zákona zaměřena na provádění zákroků v případech zadržování rukojmích, únosů osob a dopravních prostředků a proti zvláště nebezpečným pachatelům, převážně v souvislosti s organizovaným zločinem a organizovanému zločinu blízkým terorismem. Útvar rychlého nasazení spolupracuje s jednotkami stejného typu v Evropě, ale taky i ve Spojených státech amerických.⁴⁷

Policie České republiky a její složky včetně zmiňovaného Útvaru pro boj s organizovaným zločinem, Odbor terorismu a extremismu provádí vyšetřování, které je založeno na použití kriminalistických metod, prostředků a postupů, případně na aplikacích z dalších vědních oborů. Výslednost vyšetřování v České republice je zejména v tradičních oblastech kriminality plně srovnatelná s vyspělými státy. Toto hodnocení bezesporu platí i v případech doposud vyšetřovaných potencionálních teroristických konvenčních incidentů.

V oblasti nekonvenčního terorismu dle dostupných informací, však zatím bezpečnostní aparát české republiky nedisponuje potřebnými zkušenostmi a specialisty, jež by bylo možné k vyšetřování použít. Při vyšetřování nekonvenčních hrozeb Policie České republiky spolupracuje se zpravodajskými službami například na úseku proliferace, a to jak s Bezpečnostní informační službou, tak s Úřadem pro zahraniční styky a informace a Vojenským zpravodajstvím. Šíření zbraní hromadného ničení je jedním z možných a velkých problémů budoucnosti. Proto spolupráce bezpečnostní složek státu je nezbytná. Poměrně velké usnadnění možnosti převozu nebezpečných látek znamenalo otevření hranic šengenského prostoru.

Otevření těchto hranic znamenalo sice velký krok vpřed pro obchod a cestování, ale velkou zátěž pro bezpečnostní složky všech států. Je otázkou jestli se hrozba

⁴⁷ *Policie ČR, Útvar rychlého nasazení.* , [online] 2010. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx>>

teroristického útoku nekonvenčními zbraněmi může vyrovnat usnadnění cestování a obchodu. Pokud budeme uvažovat jako teroristé, tak bychom mohli přijít k závěru, že přes otevřenou hranici je možno převést velké množství konvenčních zbraní, ale nejenom konvenčních, ale i zbraní nekonvenčních. Kontroly, které probíhají v příhraničních územích, jsou namátkové a spíše sporadické, proto pro teroristy relativně bezpečné. Pokud se podaří zadržení jedné zásilky, můžeme počítat s tím, že už několik zásilek bylo převezeno.

Pro příklad si můžeme uvést obchod s lidmi. V médiích dnes a denně slyšíme a vidáme, jak se podaří bezpečnostním složkám České republiky, jak Celní správě, tak Policii České republiky, zadržet nelegální převoz osob, mnohokrát celých rodin. Tito lidé jsou převáženi například ve speciálně upravených cisternách, které mají dvojité dno. I přesto, že pomineme nelidské podmínky, za kterých jsou tito nešťastníci převáženi, zamysleme se nad tím, kolik místa je možno využít k převozu zbraní, drog a podobně. To nemluvíme o nekonvenčních zbraních a jejich částech popřípadě materiálu, který je k výrobě těchto zbraní zapotřebí.

Jako další příklad pro představu bychom si mohli uvést obchod s drogami a procentuálně vyčíslenou úspěšnost v boji s tímto fenoménem. Národní protidrogová centrála uvádí úspěšnost zadržení asi 5% drog z celkového počtu, který buď Českou republikou projde jako tranzitní zemí nebo je v České republice distribuováno. Je velmi pravděpodobné, že stejná úspěšnost může být například i v boji s proliferací. Ale tady je nutno uvést, že zbraně hromadného ničení, jejich části, popřípadě suroviny pro jejich výrobu jako je obohacený uran, jsou méně přístupné k získání.

Ve většině případů, které bylo možno sledovat ve sdělovacích prostředcích, šlo o materiál pocházející z bývalého Sovětského svazu, což už dnes nemusí být aktuální, protože dnes i země jako je například Irán vlastní suroviny pro výrobu jaderné zbraně, ba dokonce už i probíhají v Iránu zkoušky jaderných zbraní. Irán jako arabská země nesouhlasí s obsazením Iráku, na kterém mají velký podíl Spojené státy americké, které jsou velkým trnem v oku pro arabský svět. Možnými cíly teroristických útoků, které by mohly mít spojitost s nekonvenčními zbraněmi, nejsou jen útoky proti Spojeným

státům, ale i útoky proti zemím spojenců, kteří v Iráku provádějí vojenské akce, tedy i Česká republika.

6.5 Zpravodajské služby České republiky a jejich činnost

6.5.1 Zpravodajství

Zpravodajství je záměrná lidská činnost, která spočívá v utajovaném získávání a zpracování cizích utajených informací. Termíny "zpravodajství" a "intelligence" se v češtině i angličtině objevují jako podstatné i přídavné jméno a mohou mít několik různých významů. Pro mnoho lidí (platí to zejména pro angličtinu) splývá pojem informace (information) s pojmem zpravodajská informace (intelligence), s dodatkem, že "to druhé" je spojeno s utajením. Lze říci, že zpravodajská informace je informací, která byla získána, zpracována a zaměřena (zúžena) s ohledem na "potřebu vědět" pro ty, kdo rozhodují. Zpravodajská informace může mít přesto ještě několik jemnějších významů.⁴⁸

6.5.2 Činnost zpravodajských služeb

Činnost zpravodajských služeb spočívá v získávání, zpracování a následné distribuci informací podle potřeb státu, a to v oblasti vnitřní a vnější bezpečnosti, v oblasti národní obrany, v oblasti vztahů se zahraničím a v oblasti prosazení životních národních zájmů.

Činnost zpravodajských služeb se týká reálných i potenciálních faktů, situací a podmínek, které mohou mít původ na domácí půdě nebo v zahraničí. Zpravodajským službám bývají svěřeny zvláštní pravomoci. Při své práci používají specifické zpravodajské metody. Požadavky národní bezpečnosti a ochrany státu jsou často v rozporu se zavedenými koncepty soukromí, občanských svobod a občanských práv, jež tentýž stát poskytuje svým občanům.

Mezi uvedenými rozcházejícími zájmy, se v demokratickém státě musí nalézt dohoda a vyvážení, a to politicky a právně přijatelným způsobem. Míra vlády zákona je

⁴⁸ *Útvar pro zahraniční styky a informace*. [online] 2007. [cit. 2012-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.uzsi.cz/cz/zpravodajska-informace.html>>

v tomto ohledu určující pro rozdíl mezi demokraciemi na jedné a zeměmi totalitními, autoritativními a různými pseudodemokraciemi na druhé straně. Zpravodajské služby a jejich činnost jsou považovány za základní prostředek boje s terorismem.

V České republice má dominantní roli v této oblasti Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství. Nicméně problematice terorismu věnují pozornost i jiné instituce, ale tyto už nepracují pod názvem zpravodajská služba, jako například již zmiňovaná Policie České republiky. Zpravodajské služby jak už jsem výše uvedl, jsou nedílnou součástí každého suverénního demokratického, kterým bezesporu Česká republika je, ale taky jsou tyto služby nedílnou součástí i těch států, které svým zřízením a mezinárodní politikou jsou označovány jako nedemokratické, dnes jsou to hlavně státy, takzvaného třetího světa.

V těchto zemích se zpravodajské služby zneužívají pro plánování a realizaci teroristických útoků, mnohdy i proti svému obyvatelstvu, což je určitá hrozba, která může, být zneužita i v demokratických zemích, proto je velmi důležitá. Mohli bychom spekulovat o tom, jakou hrozbou by mohly zpravodajské služby v České republice být, kdyby se jejich činnost vymkla kontrole. Těmto spekulacím nahrává i fakt, že kontrola takových služeb je velmi náročná, pro jejich způsob práce a určitou „roušku“ tajemna, kterou si veřejnost vysvětluje mnohdy zkresleně. Proto nám nezbývá jen věřit a doufat, že v České republice zpravodajské služby slouží k takovému účelu, ke kterému byly založeny, a to pro ochranu obyvatel České republiky, ochranu zájmů a ústavního zřízení České republiky.

6.6 Prevence terorismu

V několika kapitolách této práce jsem uvedl, jak složité je proti hrozbě a samotnému terorismu bojovat, jaké možnosti teroristé mají a jakým způsobem proti terorismu a teroristickým hrozbám Česká republika podniká kroky. Proto se zamysleme nad tím, jakým způsobem by mohl být tento boj účinnější. Velkou slabinou státu, a tím i slabinou na kterou by se mohli teroristé zaměřit je celkové smýšlení a nálady občanů. V České republice je zakořeněno z dob před listopadem 1989, že bezpečnostní složky státu, tehdejší Sbor národní bezpečnosti a jeho tajná služba StB bojovaly spíše proti

občanům České republiky a byly mnohdy nástrojem tehdejší vládní komunistické strany k upevňování její moci.

Tento mýtus převládá v myšlení českého občana i dodnes. Mnohdy by mohl občan svým svědectvím přispět k objasnění skutečností, ale pod tíhou strachu raději vůbec s bezpečnostními složkami nespolupracuje. Má strach, aby se nedostal do problémů s lidmi, proti kterým by měl svědectví uvést. Takového občana mnohdy i policisté chápou a nemůžeme ho za tento přístup odsuzovat.

Mnoho občanů bylo od mládí k takovému konání vedeno ve výchově v rodině, kdy takové jednání viděli a slyšeli u svých rodičů nebo dokonce i negativní zkušenost s bezpečnostními složkami státu v minulosti sám měl. Protože jistou míru zodpovědnosti na výchově občanů mimo rodinu má i stát, tak by měl určitým způsobem konat opatření, aby takový mýtus z povědomí občanů vymizel. Určitě by to byla práce na dlouhou dobu, ale do budoucna velký přínos. Mnohdy by kroky pro zlepšení nebyly ani tak náročné, např. vyškolení pedagogických pracovníků, jakým způsobem mají vést děti k určité všímavosti k okolí, vést je k tomu aby jim nebylo všechno lhostejné.

Dnes už jenom úcta ke stáří bývá mnohdy velký problém, který vidáme dnes a denně v hromadné dopravě, kdy třináctileté dítě nepustí sednout důchodce, který se opírá o svou hůlku. V daném případě si můžeme myslet cokoliv, mnohdy i ostatní cestující takové dítě odsoudí, ale pouze morálně, protože opora v zákoně není. Dítě si zaplatilo, stejně tak jako důchodce, proto mají stejné práva.

Uvedl jsem byt' podle některých jen malichernost, ale tady lze vidět, jakým směrem se společnost ubírá. Sobeckost bez citu, prosazování zájmů bez kousku slušnosti a soucítění. Určitou útěchou nám mohou být zkušenosti, které jsme získali z krizových situací, jako byly živelné pohromy, jako například záplavy. Tady si i občané všímali policistů, kteří jim chránili majetek. Nebo taky můžeme uvést různé demonstrace, které se zvrhly v ničení a rabování, jako například při zasedání Mezinárodního měnového fondu, který se konal v Praze v roce 2000.

Na takových akcích byla vidět soudržnost občanů a víra v bezpečnostní složky. Mimo pedagogických pracovníků by stát mohl více využívat média. V současné době

již určité zlepšení vidíme. Pro příklad můžeme uvést pořady, jako jsou Krimi zprávy nebo pořad Na stopě, který mnohokrát pomohl orgánům činným v trestním řízení k dopadení pachatelů. Tady bychom mohli namítnout, že zase vidíme anonymitu, která těmto lidem pomáhá k tomu, aby se odhodlali svědectví podat.

Zde vidíme určitý směr, kterým by se stát měl ubírat a na kterém by měl boj proti kriminalitě, a tím i proti terorismu, vést. Pokud každý občan nebude mít snahu přispět svým jednáním k boji proti kriminalitě a tím i proti terorismu, bude tento boj velmi náročný a neperspektivní. Každý občan by si měl uvědomit, že bezpečí všech je i bezpečí jeho vlastní, měl by si všimnout podezřelého jednání osob ve svém okolí, jako je bydliště, zaměstnání a na tyto osoby popřípadě věci upozornit, byť i anonymně. Telefonní linky na Integrovaný záchranný systém jsou zcela zdarma a do jisté míry anonymní a tyto linky by měl znát každý, i malé dítě.

ZÁVĚR

Do 17. listopadu roku 1989 byla teroristická hrozba v tehdejší Československé socialistické republice velmi mizivá, spíše tehdejší Československá republika, působila navenek, jako základna pro vzdělávání a činnost některých mezinárodních teroristických skupin. Vše bylo způsobeno politickou situací a závislostí na zájmech nejen našeho státu, ale podstatného zájmu tehdejšího Sovětského svazu.

Zpravodajské služby tehdejšího Československa, musely i přes jejich nesouhlas spolupracovat s tajnými službami spřátelených zemí, hlavně zemí Varšavské smlouvy, ale taky s tajnými službami jiných států, které byly spřátelenou zemí tehdejšího Sovětského svazu. Tlak Sovětského svazu bylo možno pozorovat hlavně po událostech v roce 1968. Před tímto rokem, usilovali představitelé tehdejší Československé vlády vládnout politikou tak zvaného „Socializmu s lidskou tváří“, což bylo přerušeno vstupem vojsk Varšavské smlouvy v srpnu roku 1968.

Po tomto roce a následné normalizaci, jsme viděli, že nadvláda Sovětského svazu a další ovlivňování politiky Československa pokračovalo. Proto zpravodajské služby Československa musely „poslouchat“ příkazů a požadavků Sovětského svazu, které Československu na renomé demokratického státu nepřispívaly. Po 17. listopadu 1989 se politická situace v Československu zcela odlišovala od předešlých let.

Vznikem demokracie začaly vznikat problémy, na které tehdejší vládnoucí aparát nebyl připraven, protože za komunismu tyto problémy neexistovaly. Hned na začátku devadesátých let začaly vznikat národnostní problémy, takzvaný nacionalistický a teritoriální terorismus. Začaly hlavně na Slovensku, kde vznikaly skupiny, které požadovaly osamostatnění a samostatnost Slovenska třeba i silou a zbraněmi. Vedoucí funkcionáři armády, cílevědomě ze Slovenska převelovali vojáky české národnosti do Čech a své důstojníky, kteří sloužili v Čechách, instruovali o tom, jakým způsobem mají provádět případnou záškodnickou činnost.

Tyto problémy zanikly rozdělením na samostatné dva státy Českou republiku a Slovenskou republiku v roce 1993. Hned po roce 1993 se v České republice začal

rozmáhat, kriminální terorismus propojený s organizovaným zločinem, například problém s lehkými topnými oleji a smrt několika podnikatelů, tak problém s cizojazyčnými kriminálními skupinami ze států bývalého Sovětského svazu, které svou činností představovaly velkou hrozbu pro celou Českou republiku, hlavně v odlihu zahraničního kapitálu.

Pro zabránění rozšíření kriminálního terorismu propojeného s organizovaným zločinem reagovala Česká republika tak, že začaly vznikat speciální útvary, které měly a do současné doby mají za úkol, odhalovat, vyšetřovat závažnou kriminalitu, která mnohdy sahala až do vyšších úřadů státní správy.

V roce 1995 například vznikl Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Policie České republiky, který má v současné době mimo jiné taky samostatný odbor boje proti terorismu. Při tomto útvaru v roce 2009 vznikl Národní kontaktní bod pro terorismus, který má za úkol podávat občanům informace na úrovni boje proti terorismu a jakým způsobem se má občan chránit a jednat při teroristickém útoku.

V roce 1998 vyvstaly nové problémy, se kterými se bezpečnostní složky České republiky potýkaly, a to různé anarchistické akce, které se organizací a cílem velmi podobaly takzvanému extremistickému terorismu. Bezpečnostní složky státu, hlavně Policie České republiky, byla „zaskočena“, což bylo možno z médií vyzorovat, jakým způsobem je možno ohrozit bezpečnost státu. Anarchistické skupiny na jejich akcích, kdy nejmasovější byl pochod Prahou v květnu 1998, ničily a rabovaly nadnárodní podniky jako jsou McDonalds, KFC apod. Policie České republiky byla tímto jednáním překvapena a dle dostupných informací z médií i zaskočena. Na podnět uvedených skutečností, byl založen útvar s názvem Stálá pořádková jednotka, Policie České republiky, která je do současné doby jedním z nejdůležitějších útvarů na ochranu pouličního pořádku při různých levicově nebo pravicově zaměřených akcích, tento útvar jsme mohli vidět zakročovat při pořádání Mezinárodního měnového fondu, který se konal v Praze v roce 2000 a taky dále na jiných akcích a festivalech jako například CzechTek

Velký zvrat nastal v roce 2001 po jedenáctém září, kdy celým světem otřásl teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku. Po tomto útoku, kdy zemřelo mnoho nevinných lidí, se bezpečnostní složky, snad na celém světě, začaly zaobírat bojem proti terorismu ve světovém měřítku. Každý občan České republiky měl možnost pozorovat tento útok ve sdělovacích prostředcích. Všeobecná nejistota, která nastala po těchto útocích, rozpoutala vlnu bezpečnostních opatření na celém světě. V České republice bezpečnostní složky začaly provádět důkladnější kontroly na letištích. Policie České republiky zvýšila činnost u strategicky významných objektů, které by mohly ohrozit bezpečnost občanů.

Zvýšila se ostražina například vodních nádrží, Integrovaný záchranný systém České republiky byl v pohotovosti. Zvýšil se počet oznámení o podezřelých osobách na linkách tísňového volání a podobně. Veškerá opatření byla dle mého názoru spíše preventivní, mnohokrát hraničila až s alibismem.

Takovému počínání bezpečnostních složek se nemůžeme divit, mají na svých bedrech bezpečnost občanů. I když celé opatření stálo Českou republiku velké finanční prostředky, každý musí pochopit, že pokud by k teroristickému útoku došlo, mohly by být následky daleko závažnější než jen ekonomická stránka, mohlo by dojít i ke ztrátám na životech, což by byl opravdu velký problém. Jak jsem již uvedl v této práci, hrozba teroristického útoku neustále trvá, nikdo nemůže se stoprocentní určitostí sdělit, že útok nebude, musíme jen doufat, že se takový problém České republice vyhne. Není v silách žádného státu na světě zabezpečit bezpečnost svých občanů na takové úrovni, že by bylo možno jakékoliv nebezpečí zcela vyloučit, ale každý stát by se měl otázkami terorismu a bojem proti němu vážně zabývat. Stát má velmi složitou úlohu v zabezpečení bezpečnosti jak v ochraně občanů, tak v ochraně svých zájmů a řádném fungování státní správy, musí svou snahou potencionální hrozbu eliminovat všemi dostupnými prostředky, ale zároveň nemůže pod boj proti terorismu skrýt nezákonné zasahování do práv a osobních údajů svých občanů.

Každý občan by měl svým přičiněním přispět k bezpečnosti, měl by být všímavý a mít národní cítění. Toto národní cítění by se mělo v lidech utvářet od mládí, od dětských let, kdy zvláště pedagogičtí pracovníci ve školách a školkách by měli děti vést

k úctě k hodnotám, které dnes bereme jako samozřejmost, protože pohodlný život bez války je v České republice samozřejmostí až do doby, kdy problém nastane. Ale to už je pozdě. I přesto, že dle zpravodajských služeb České republiky teroristický útok aktuálně nehrozí, musíme se k problému stavět tak, jako by teroristický útok hrozil.

SEZNAM LITERARURY A PRAMENŮ

Literární zdroje

1. BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. Praha : POLICE HISTORY, 1999. s. 141. ISBN 80-902670-1-7.
2. BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus II*. Praha : POLICE HISTORY, 1999. s. 197. ISBN 80-902670-4-1.
3. ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 223. ISBN 80-87029-19-4
4. DANICS, Š. a TUČEK, L. Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražedných teroristických útoků? *Vojenské rozhledy* 2008. Praha: AMO ČR-AVIS, 10.07.2008.
5. KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha : Ekopress, 2010. s. 752. ISBN 978-80-86929-60-6.
6. KOVÁŘ, M. *Terorismus III. Protiteroristické jednotky*. Praha: POLICE HISTORY, 2007. s. 254. ISBN 978-80-86477-00-8.
7. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 476. ISBN 80-903333-8-9.
8. PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie*. Praha: Linde, 2006. S. 407. ISBN 80-7201-615-6
9. PIKNA. B. *Evropský prostor svobody bezpečnosti a práva. (Prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. s. 352. ISBN 9788072011146
10. EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. UK v Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1378-8

Elektronické zdroje

1. Úřad pro zahraniční styky a informace. [online] 2007. [cit. 2012-03-07]. Dostupné z WWW: < <http://www.uzsi.cz/cz/zpravodajska-informace.html>
2. Policie ČR, Útvar rychlého nasazení, [online] 2010. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx>
3. Bezpečnostní informační služba [online]. 2011 [cit. 2011-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2011-09-07-vyrocní-zprava-2010.html>
4. Novinky cz. [online] 2011. [cit. 2011-12-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/244245-ceska-rozvedka-prispela-k-dopadeni-bin-ladina.html>>
5. Ministerstvo vnitra. [online] 2009. [cit. 2011-12-03]. Dostupný z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>>
6. *Vojenské zpravodajství*. [online] 2010. [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: < http://www.vzcr.cz/static/zprava2010.aspx#4_2>
7. *Policie ČR, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu*, [online] 2010. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/clanek/cinnost-utvaru-a-jeho-ukoly.aspx>
8. *Evropský historik* [online]. 2009 [cit. 2011-12-01]. Dostupný z WWW: < <http://evropskyhistorik.wordpress.com/2009/05/16/werwolf-iv-sudetska-ucast/>>

Legislativní dokumenty

1. Česko. Zákon č. 40 Parlament České republiky ze dne 8. ledna 2009, Trestní zákoník. *In sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354